

LUNDS
UNIVERSITET
Socialhögskolan

Är den svenska solidariteten selektiv?

En kritisk diskursanalys av politiska debatter om det
svenska flyktingmottagandet.

Cajsa Hägg & Karin Zetterstrand

Kandidatuppsats (SOPB 63)

VT 2024

Handledare: Carina Tigervall

Abstract

Authors: Cajsa Hägg & Karin Zetterstrand

Title: Is the Swedish solidarity selective? A critical discourse analysis of political debates concerning the Swedish refugee politics

Supervisor: Carina Tigervall

Assessor: Dawan Rao

In 2015 Sweden received a substantial amount of refugees from the middle east compared to other European countries, which caused debate concerning Sweden's refugee politics. Some political parties wanted to focus on helping in the nearby area instead of the refugees coming to Sweden. When Russia invaded Ukraine in 2022 refugees fled to Sweden again. The discussions throughout the society this time was that all Ukrainians were welcomed. Therefore, the aim of the study is to analyze how politicians from the Swedish parliament parties speak about refugees and how the use of language is influenced by current and historical events over time. Through a critical discourse analysis we have read transcribed documents from debates in the parliament about refugees from the years 2002, 2015 and 2022. Furthermore, we have examined the language using Norman Fairclough's three dimensional model, which consists of analyzing the language, discourse practice and social practice. The conclusions of the study shows three prominent discourses: *solidarity/humanity*, *strict refugee politics* and *distinction of refugees*. The discourses were found in all time periods. Additionally, the parties talked more highly about the Ukrainian refugees compared to refugees from the middle east, concerning culture, economy and safety. Aspects that affected these discourses were if the country which the refugees fled from were nearby or far away, if the receiving country saw the conflict as a common threat and if the refugees could easily integrate with society.

Keywords: critical discourse analysis, refugee, middle east, Ukraine, politics, promising victimhood, selective solidarity, othering

Innehållsförteckning

Abstract	2
1. Inledning	4
1.1. Problemformulering	4
1.2. Syfte & frågeställningar	6
2. Tidigare forskning	6
2.1. Solidaritet	7
2.2. Förändring av attityd gentemot flyktingar	8
2.3. Ukrainakrigets inverkan på attityd gentemot flyktingar	9
2.4. Diskurser i media	10
2.5. Diskurser i politik	11
3. Teori	13
3.1. Kritisk diskurs modell och interdiskursivitet	13
3.2. Promising victimhood	15
3.3. Othering	15
3.4. Selektiv solidaritet	16
4. Metod	16
4.1. Metodologiska övervägande	16
4.2. Urval - Val av empiri	17
4.3. Genomförande och analys	19
4.4. Tillförlitlighet	21
4.5. Forskningsetiska överväganden	21
4.6. Våran påverkan	22
4.7. Studiens begränsningar	23
4.8. Arbetsfördelning	23
5. Analys	24
5.1. Solidaritet / humanitet - diskurs	24
5.2. Stram flyktingpolitik-diskurs	31
5.3. Göra skillnad på flyktingar-diskurs	40
6. Diskussion	52
Referenslista	56
Citat i text	59

1. Inledning

Sverige är idag ett av de länder i Europa som har flest antal utrikesfödda. Enligt statistik från år 2020 var 19,7% av Sveriges befolkning födda utomlands, vilket är betydligt högre än genomsnittet i Europa på 12,2%. En anledning till det ökade antalet utrikes födda är att Sverige bedrivit en öppnare invandringspolitik (Holloway, Faures & Leach 2021, s. 1ff). Toppen av antalet asylsökande per år var under 2015, då 162 877 människor sökte skydd i Sverige (SCB 2024). Det är dock inte alla som har fått ett varmt välkomnande. En mer restriktiv flyktingpolitik och hårdare språkbruk har tagit mer utrymme bland de politiska partierna. År 2022 invaderade Ryssland Ukraina, vilket ledde till att ett stort antal flyktingar sökte sig till Sverige (SCB 2022). I retoriken hos allmänheten var det självklart att ta emot de som kom, men en tillbakablick till år 2015 då flyktingar från mellanöstern sökte skydd i Sverige, kan skillnader i välkomnandet återfinnas.

1.1. Problemformulering

I riksdagsdebatter om flyktingfrågan och integration uppstår olika diskurser som får konsekvenser för synen på flyktingar. Fairclough definierar diskurs som ett sätt att tala om ett fenomen utifrån ett bestämt perspektiv, vilket också bidrar till att konstruera sociala identiteter, relationer och förståelsen av ens världsbild. Därför ses språket som en framträdande del av skapandet av diskurser (Svensson 2019, s. 54). Språket kan i sin tur bidra till en normalisering och neutralisering av problematiska föreställningar, kategoriseringar och orättvisor, vilket kan begränsa de berörda individerna och gruppernas möjlighet att leva på det sättet de vill (Ibid. s. 55). För att upptäcka orättvisor i dominerande diskurser undersöks vilka röster som inkluderas och exkluderas, eftersom ett sätt att förtrycka grupper är att tysta deras åsikter och intressen (Ibid. s. 165f). Flyktingar är ett exempel på en grupp som kan påverkas av problematiska diskurser. Flyktingfrågan har dessutom blivit en politisk fråga i och med flyktingsituationen 2015 och Ukrainakriget 2022. Politiken i sig är en av flera aktörer som är främst framträdande i producerandet och reproducerandet av aktuella diskurser. Andra aktörer är bland annat media och populärkultur (Winther Jörgensen & Phillips 2000, s. 73). Eftersom

politik däremot är avgörande för hur ett lands flyktingmottagande ser ut, finns det ett stort intresse att undersöka vilka diskurser som framställs i svensk flyktingpolitik. Genom en analys av detta synliggörs hur kunskap och alternativ fakta konstrueras för att legitimera egna argument eller försvaga sin motståndares (Svensson 2019, s. 165f).

Politik är avgörande för socialarbetare i och med lagändringar och policies som det sociala arbetet måste följa (Morén, Perlinski & Blom 2015, s. 22). Diskurser i politiken kan därför bli betydande för de politiska beslut som tas. Detta blir problematiskt om diskurser som innehåller främlingsfientliga argument och åsikter får stort utrymme i politiken och därmed normaliserar dessa tankesätt (Svensson 2019, s. 55). För socialt arbete kan detta innebära konsekvenser för bemötandet mellan socialarbetare och flykting. I en studie som undersöker hur invandrare känner sig bemötta av socialarbetare i Sverige, visar det sig att många känner sig utstötta av det svenska systemet. Majoriteten av deltagarna hade en negativ bild av socialarbetare och interaktioner de haft med dem (Elsrud & Lalander 2022). Studien visar på varför flyktingfrågan och hur vår syn på flyktingar har stor relevans för det sociala arbetet. Den inställning vi har kommer att speglas i vårt bemötande, vilket i sin tur färgar bilden målgruppen har av oss som socialarbetare. Det är därför viktigt att ha en medvetenhet och kritisk inställning till de diskurser som syftar till att åtskilja olika flyktinggrupper, för att minska risken att man blir en del av och utövar en förtryckande diskurs (Svensson 2019, s. 169f).

Som tidigare nämnt finns det flera olika aktörer som producerar och reproducerar diskurser, som i sin tur influerar människor. Politiken är en av dessa aktörer som vi har valt att undersöka i vår studie. Därför kommer denna studie undersöka hur Sveriges riksdagspartier diskuterar flyktingar under olika tidsperioder. Vi kommer att analysera vilket språkbruk som används utifrån Faircloughs kritiska diskursanalys och jämföra det mellan de olika partierna. Tidsperioderna som undersöks är 2002, 2015 och 2022. De två senare tidsperioderna präglades av krig och konflikter som resulterade i att flyktingar kom till Sverige. Under år 2015 talades det om *flyktingkrisen* då ett stort antal människor flydde från främst Syrien, Afghanistan och Irak på grund av väpnade konflikter (SCB 2016). I början av år 2022 invaderade Ryssland Ukraina efter flera års lång konflikt, vilket ledde till att EU införde ett massflyktsdirektiv (SCB 2022). År 2002 var en tidsperiod som inte i samma utsträckning kantades av lika stor invandring av flyktingar i Sverige, det var valår och attityden gentemot flyktingar var givmildare. Under dessa tre tidsperioder har det politiska läget förändrats och

partiernas ståndpunkter har skiftat som en konsekvens av Sveriges flyktingmottagande. Därför finns det intresse av att undersöka just dessa perioder för att synliggöra förändringar i hur det talas om flyktingar och varför det skiljer sig åt.

1.2. Syfte & frågeställningar

Syftet med studien är att genom en kritisk diskursanalys undersöka hur politiker i riksdagsdebatter talar om flyktingar och hur språkbruket kan influeras av aktuella händelser genom tiderna. Detta gör vi genom att undersöka frågeställningarna:

- Vilka diskursiva mönster är främst framträdande och upprepade i politikernas tal kring flyktingar i riksdagsdebatter under åren 2002, 2015 och 2022?
- Hur har de främst framträdande och upprepade diskursiva mönster förändrats i politikernas tal kring flyktingar i riksdagsdebatter under åren 2002, 2015 och 2022?

2. Tidigare forskning

Under denna rubrik har vi gjort en uppdelning mellan studier som undersöker attityder och studier som undersöker diskurser om flyktingar. Studierna som undersöker attityder är vidare uppdelade mellan de som granskar hur attityden om flyktingar förändrats de senaste åren, och de som tittar på hur attityden ändrades på grund av Ukrainakriget. Studierna om diskurser är uppdelade i de som undersökte diskurser i media och diskurser inom politik. Först och främst kommer vi ha en redogörelse för betydelsen av begreppet *Solidaritet*, där vi förklarar hur den kan visas på olika sätt. De följande underrubrikerna för detta avsnitt är därför: *Solidaritet*, *Förändring av attityd gentemot flyktingar*, *Ukrainakrigets inverkan på attityd gentemot flyktingar*, *Diskurser i media* och *Diskurser i politik*.

Vi har valt att inkludera studier som studerar både Sverige och andra europeiska länder. Även om vår studie fokuserar på den svenska politiken, finns det en relevans att redogöra för politiken och förändringen i attityden bland flera Europeiska länder, då flyktingsituationen 2015 och Ukrainakriget hade en stor inverkan på det politiska klimatet gällande flyktingpolitik i hela Europa. EU-politiken har också haft ett stort inflytande på de politiska

debatterna i och med införandet av massflyktsdirektivet under Ukrainakriget 2022 (SCB 2022).

2.1. Solidaritet

För att undersöka den svenska solidariteten, måste begreppet först definieras. Det finns många definitioner, i denna studie kommer Banting och Kymlicka (2017) förklaring användas, där de undersöker solidaritet i politik (2017 s. 4). Definitionen som används är tre dimensioner av solidaritet som kan känneteckna det moderna, demokratiska och kulturellt mångfaldiga samhället. Den första dimensionen är medborglig solidaritet, som präglas av ömsesidig tolerans, en öppenhet och acceptans för människor från andra etniciteter, kulturer och religioner som legitima medlemmar av samhället samt tillhörande "oss". Den andra dimensionen är den demokratiska solidariteten. Denna kännetecknas av värnande av grundläggande mänskliga rättigheter, rättsstatsprincipen, samt demokratiska principer och normer. Dessutom lika deltagande av medborgare från olika bakgrunder och tolerans för olika politiska åsikter som är förenliga med grundläggande rättigheter. Den sista dimensionen är omfördelningsolidaritet. Den präglas av stödjande av en omfördelning av resurser till utsatta och fattiga grupper. Dessutom av stödjande av sociala program som erkänner och tillgodoser dessa gruppers olika behov samt att människor från alla bakgrunder ska ha tillgång till detta (Ibid.).

I samma studie beskrivs välfärdschauvinism som en idé som innebär att välfärden och sociala rättigheter endast ska tillhandahålla ett lands medborgare, där invandrare utesluts (Reeskens & van Oorschot 2017, s. 178). Trots att det endast är en minoritet i de flesta europeiska länderna som helt vill exkludera invandrare från dessa rättigheter, fångas frågan upp och förstoras av radikala högerpopulistiska partier. Detta visar i sin tur på hur där välfärdschauvinism finns är också solidariteten selektiv och begränsad (Ibid.)

Solidaritet kan också kopplas till närhetsprincipen. Närheten mellan länderna har visat sig ha en stor effekt på den europeiska identiteten. En studie av Afonso och Negash (2024) visar att de som är skeptiska till att hjälpa andra länder ekonomiskt och med annat stöd, är vanligtvis mer villiga att hjälpa länder som är geografiskt nära, har liknande kultur och talar liknande språk. Inom Europa fanns det alltså en större vilja att visa solidaritet till andra europeiska länder i jämförelse till länder utanför kontinenten (Afonso & Negash 2024, s. 395).

2.2. Förändring av attityd gentemot flyktingar

I en artikel beskriver Peshkopia, Bllaca & Lika (2022) hur flyktingsituationen 2015 hade för inverkan på europeers attityder till flyktingar. I studien samlades data in från 17 länder inom EU där de jämförde länderna i östra Europa och västra Europa (Ibid. s. 667). Studien visade att flyktingsituationen 2015 gjorde länderna i östra Europa mindre villiga att ta emot flyktingar, medan länderna i västra Europa blev mer villiga (Ibid, s. 672). Vidare nämns det hur de i deras analyser kan se en korrelation mellan invånarnas tilltro till politiska partier och hur de står i flyktingfrågan också påverkar deras attityd till att ta emot flyktingar. Denna korrelation kunde de däremot endast se i Västeuropa och inte i Östeuropa. Detta diskuteras om det kan bero på att de politiska partierna i väst har en större inverkan på diskussionerna kring flyktingar som sker mellan medborgare samt på attityder gentemot flyktingar (Ibid. s. 671).

I en annan studie undersöker Marx och Naumann hur situationen år 2015 ändrade attityder kring flyktingar i Europa, och där de försöker se en koppling till det ändrade politiska klimatet. Det studeras hur politiska partier i samband med det växande antalet flyktingar bidrar till välfärdschauvinistiska attityder (WCA) i Tyskland (Marx & Naumann 2018). WCA förklaras som ett tankesätt där man anser att migranter inte har samma rätt att ta emot tjänster från välfärden. Genom att studera insamlad data där man mäter befolkningens inställning till WCA från olika tidsperioder kan man dra slutsatsen att WCA har ökat mellan år 2015 och 2016. Vidare undersöker de om det finns en korrelation mellan ökningen av WCA och ökningen av röstare för det högernationalistiska partiet *Alternative für Deutschland* (AfD), men resultatet var inte statistiskt signifikant vilket innebar att de inte kunde dra en slutsats. De menar istället att ökningen av WCA har ökat bland röstare hos alla partier i Tyskland, och diskuterar hur ökningen av AfD's inflytande kan ha normaliserat detta tankesätt i hela samhället.

En nyare studie beskriver hur inställningen till att ta emot flyktingar och till de flyktingar som redan finns i landet har ändrats över de senaste 20 åren i Sverige (Holloway, Faures & Leach 2021). De nämner bland annat hur det politiska klimatet har förändrats i och med det ökade förtroendet för partiet Sverigedemokraterna, som har en striktare flyktingpolitik. Valåret 2002 fick Sverigedemokraterna 1,4% av rösterna vilket inte var tillräckligt för att komma med i

riksdagen, men en ökad popularitet resulterade i att de 2014 fick 12,9% av rösterna (49 platser) och 2018 17,5% av rösterna (62 platser). Det ökade stödet för Sverigedemokraterna i samband med det ökade intresset för migration som politiskt fråga visar på hur partiet har lyckats med att fånga upp de människor som tidigare röstat på andra partier men som anser att migrationspolitiken behöver ändras (Ibid. s. 10).

Dessa tre studier visar på hur det har skett en förändring i samhällets attityder gentemot flyktingar. De första två studierna gör en koppling till år 2015 och hur det stora antalet flyktingar som rörde sig till Europa hade en betydande roll i ändringen kring människors attityder. Alla tre studier kopplar också denna ändring i attityd om flyktingar till ett ökat engagemang i politiken och tillväxten hos partier som är för en stramare flyktingpolitik. Detta är relevant för vår studie eftersom det visar på att i flyktingfrågan har samhällets åsikter och det politiska klimatet förändrats på liknande sätt.

2.3. Ukrainakrigets inverkan på attityd gentemot flyktingar

Blomqvist Mickelsson (2024) studerar hur synen på olika flyktingar visar sig hos människor som är aktiva i idrottsföreningar i Sverige. Idrottsföreningar har tagit en stor roll i mötet med nyanlända för att främja integrationen. I intervjuerna med människor som haft direkt kontakt med ukrainska flyktingar genom sportklubbar visade de på ett större tycke för de ukrainska flyktingarna i jämförelse med flyktingar från mellanöstern. De nämnde bland annat att ukrainska flyktingar visar på bra ekonomisk och kulturell kunskap, bra *etikett* och hårt arbete. De nämnde dessutom att eftersom Ryssland är en gemensam fiende hade man ett större medlidande för dem (Blomqvist Mickelsson 2024, s. 274). Ukrainska flyktingar ses också som att de passar in i den svenska kulturen mer, där de nämnde att flyktingar från *andra länder* var lata, inte visade respekt för etablerade institutioner och var kulturellt avvikande (Ibid. s. 275f). Skillnaden mellan könen på flyktingarna var också avgörande, då de flesta ukrainska flyktingar var kvinnor och många flyktingar från mellanöstern var män, och de såg kvinnan som ett *mer förtjänt* offer än män (Ibid. s. 276). Ett annat argument till varför det var enklare att välkomna ukrainare var för att de *ser ut som oss* (Ibid. s. 277).

En annan artikel inom samma tema förklarar varför vi i Europa och USA har olika värderingar av flyktingar från Ukraina i jämförelse med flyktingar från mellanöstern (De Connick 2023). Tidigare forskning har visat på att européer generellt är mindre rädda för

flyktingar från andra europeiska länder. Ukraina anses också bidra till något som kallas för *conscience collective* eftersom de syns i TV och medier och i sport- och musikevenemang. Sedan terrorattentatet 9/11 har det spridits en mer negativ bild av de muslimska länder och religionen islam, då religionen nuförtiden främst förknippas med terrorism. Det nämns slutligen att den största anledningen till sympati för ukrainska flyktingar är för att det finns en rädsla att Ryssland inte tänker stoppa vid ockuperingen av Ukraina, utan att de har planer att ta över hela Europa. Ryssland ses som ett stort hot och därför finns ett större medlidande med ukrainare (De Connick 2023).

Dessa två studier visar på att det finns en skillnad i hur man ser flyktingar från Ukraina jämförelsevis med flyktingar från mellanöstern. Som tidigare bekräftat har år 2015 förändrat människors inställning till flyktingar, och partier med stramare flyktingpolitik har växt. Under Ukrainakriget såg man däremot en öppenhet till att ta emot flyktingar och vad detta beror på presenteras i dessa två studier. Detta visar på att var och vad man flyr ifrån också influerar människors attityder. Det är relevant att ha detta i åtanke i vår studie av politikernas språkbruk, för att se om denna förändring i attityd gentemot flyktingar även speglas i det politiska rummet.

2.4. Diskurser i media

En studie av Lodenius och Wingborg undersöker texter från invandringsfientliga, främlingsfientliga och rasistiska organisationer i Sverige och hur dessa skriver om flyktingar (Lodenius & Wingborg 1998). I studien undersöks argument som ofta förekommer mot flyktinginvandring i Sverige. Ett av de vanligaste är kostnaden, att det är för dyrt och att vi istället ska lägga de resurserna på de som redan bor i Sverige (Lodenius & Wingborg 1998, s. 111). Andra vanliga argument är att de flyktingarna är ohederliga, kriminella, att de har utnyttjat vårt system, är lata och mer intresserade av att ta emot bidrag än att arbeta (Ibid. s. 112f). I flera texter skrivs det dessutom om att olika etniska grupper inte borde blandas med varandra, och att vår syn på att kunna ha ett mångkulturellt land endast är en utopi (Ibid. s. 114).

Vidare presenterar Brune (2004) tre analyser av hur nyhetsmedier formulerar och upprättar skillnaden mellan *Sverige/svensk* och *flykting/invandrare*. Med utgångspunkt från diskursanalys, beskrivs hur nyhetsmedierna bidrar till att skapa diskurser. Vidare förklaras hur

begreppet *invandrare* i sig är väldigt brett och innefattar flera etniska grupper, religioner, språk och kulturer. I en mediakontext brukar ofta ordet *invandrare* syfta till någon som är kulturellt och språkligt annorlunda från *svenskhet*. Vad *svenskhet* är definieras dock aldrig utan det finns en förutsättning att man ska förstå vad *svenskhet* är (Brune 2004, s. 214ff). I diskurser som skapats av experter, politiker och myndigheter visar studien att invandrare framställs som objekt. Dessutom beskrivs invandrare i undersökningar och utvärderingar som kostnader och avvikelser, samt att de antingen är överrepresenterade eller underrepresenterade i resultaten (Ibid. s. 216). Denna studie visar på hur stor makt medier har i skapandet av diskurser och begrepp som diskuteras i samhället. Medierna förmedlar diskurser baserat på det som sagts av *experter*, politiker och myndigheter till allmänheten.

I följande studier presenteras framträdande diskurser i media, för att ge en helhetsbild på hur synen om flyktingar ser ut i andra delar av samhället. Den första studien redovisar för invandringsfientliga organisationers argument, därför är det viktigt att poängtera att studien inte är representativ för hela samhällets inställning till flyktingar. Däremot har vi valt att inkludera denna studie då det redogör för vad för argument invandringsfientliga åsikter bygger på. Media har inflytande på samhällets och politikens prioriteringar, det finns liknande diskurser som återkommer på flera plan och inte befinner sig i ett vakuum. Detta är relevant för vår studie eftersom det visar att politiker inte är de enda som producerar och styr dessa diskurser. Även om vår studie inte inriktar sig på medias roll, ger dessa studier en kompletterande kontext och förståelse till de politiska diskurserna.

2.5. Diskurser i politik

I en studie av Kirkwood (2017) granskades politiska diskurser under åren 2015-2016 i Storbritannien. Studien undersöker specifikt de diskurser som belyste humaniseringen av flyktingar genom att studera parlamentariska debatter. Några av de diskurser som hittades belyste att flyktingar var *människor*, och genom att göra detta skapade man en tydlig koppling till mänskligheten för att poängtera vårt ansvar att hjälpa. Detta stod emot diskursen *vi och dem*, eftersom man här endast skapade ett *vi* och ett *gemensamt ansvar* för att ta emot flyktingar (Ibid.).

Ytterligare en studie undersöker diskurser bland politiska partier i Tyskland och Frankrike efter att partierna och deras väljares prioriteringar förändrades under flyktingsituationen 2015

(Secen 2024, s. 334). Politikerna har i vissa fall justerat sin politik för att spegla väljarnas ängslan mot flyktingarna och vinna röster, vilket har förstärkt och normaliserat främlingsfientligheten. Däremot växte även en motstridande diskurs, en liberal och generös diskurs gentemot flyktingar (Ibid.). I Frankrike sågs de syriska flyktingarna som ett hot mot landets säkerhet och mot de europeiska gränserna. Medan i Tyskland var synen på flyktingfrågan en del i den politiska agendan och samhällsdebatten vilket gav upphov till en mer generös politik. Skillnaden i diskurserna berodde enligt studien på konkurrensen under valperioden, då partier i Frankrike införde en återhållsam invandringspolitik för att förhindra att mittenväljare gick över till högerextrema partier. Dock var ett annat skäl även ländernas specifika omständigheter. I Frankrike var sträng invandringspolitik en populär hållning hos partierna. Efter terrorattentatet i Paris 2015 stärktes denna inställningen med åtgärder som snävare krav för asyl och stöttning till grannländer vid konfliktdrabbade områden istället för att ta emot flyktingar. Däremot hade Tysklands historia av andra världskriget och förintelsen bidragit till en mer liberal diskurs och satsning på integration (Ibid. s. 345).

Slutligen granskar en artikel EU-medlemmars mottagande av flyktingar från mellanöstern 2015 och från Ukraina 2022 (Welfens 2023, s. 1103f). I mottagandet hade inte bara flyktingarnas sårbara situation och skyddsskäl varit i fokus, utan även hur effektiv anpassningen till mottagarlandets ekonomi och kulturella normer, samt att de inte utgör ett säkerhetshot betydelse. Flera av medlemsländerna som hade en sträng flyktingpolitik under 2015 beskrev de ukrainska flyktingarna i positiva ordalag. Förutom deras situation var även aspekter som utbildningsnivå, hur invandring kunde bidra ekonomiskt och antaganden om likasinnade gentemot andra europeiska länder på grund av gemensam bakgrund i religion och etnicitet fokus. Studien visar att det finns motstridiga diskurser gentemot att ta emot flyktingar, å ena sidan baserat på skyddsskäl och å andra sidan möjligheten till assimilering gällande etnicitet, nationalitet och religion (Ibid.).

Dessa studier visar på att liknande resonemang återfinns i flera delar av Europa. Flyktingsituationen och Ukrainakriget hade som sagt en stor inverkan på hela Europa och dess politiska klimat. Landets specifika samhällsklimat och historia har konsekvenser för vilka diskurser som är mest framträdande, men även det politiska spelet för att fånga in väljare har betydelse för vilken diskurs partierna väljer att inta. Detta är intressant för vår studie eftersom det visar på att kontext och historia har relevans för varför specifika diskurser förekommer i

politiken. Tidigare beskrivna bakgrunder till tidsperioderna ger denna kontext till debatterna i riksdagen.

3. Teori

Denna studie kommer ha en socialkonstruktivistisk utgångspunkt (Justesen & Mik-Meyer 2011, s. 21f). Det konstruktivistiska perspektivet syftar på att verkligheten är en intersubjektiv konstruktion och används för att undersöka *vem* eller *vad* som konstruerar verkligheten.

Teoretiker är inte ense om vem eller vad som bidrar mest till konstruktionsskapande, däremot är interaktioner mellan människor avgörande och därför har språket stor betydelse. Språkets användning bidrar till att konstruera begrepp, kunskap, diskurser och sociala problem. Hur vi definierar begrepp, och vilken känslomässig värdering vissa ord har är bidragande för bildandet av diskurser (Ibid). Genom att vi utgår ifrån ett socialkonstruktivistiskt perspektiv belyser vi att diskurser är socialt konstruerade, och kan därför ställa oss kritiska till dess innehåll och språkets bidragande faktor.

De teorier som kommer förklaras i denna del är: *Kritisk diskurs*, *Promising victimhood*, *Othering* och begreppet *Selektiv solidaritet*.

3.1. Kritisk diskurs modell och interdiskursivitet

Fairclough definierar kritisk diskursanalys utifrån tre ord: relationell, dialektisk och tvärvetenskaplig (Fairclough 2010, s. 3f). Han menar att diskursen är relationell eftersom den härstammar från sociala relationer, kommunikation mellan människor samt kommunikation i större arenor, till exempel media och politik. Diskurs har ett dialektiskt förhållande och uppstår i en dialog med ett objekt, detta innebär att diskursen påverkar objektet och vice versa. Fairclough använder diskurs och makt som exempel. En person i maktposition kan styra över och påverka diskursen, samtidigt som diskursen påverkar vem som sitter på makten. Vidare menar Fairclough att när man analyserar diskurser i förhållande till de sociala relationerna, blir den även tvärvetenskaplig eftersom analysen sträcker sig över fler discipliner (Ibid).

Faircloughs förståelse av begreppet innebär också att språk konstruerar relationer, identiteter och föreställningar (Svensson 2019, s. 54f). Genom kritisk diskursanalys kan dessa fenomen reflekteras över och medföra samhällsförändringar. Dessutom beskrivs diskursbegreppet som ett specifikt och avgränsat sätt att samtala om något, samt utgörs av vissa begrepp för att få en materiell eller politisk effekt på individ och grupp. Vidare är förhållandet mellan den vardagliga språkanvändningen, där föreställningar om makt skapas, och samhällets konkreta maktutövande, centralt inom Faircloughs förståelse. Detta är något som kan ske utan att individer är medvetna om det, eftersom föreställningarna om fenomen normaliseras genom språkanvändningen och de specifika begreppen, vilket i sin tur reproducerar maktförhållanden. Normaliseringens konsekvenser medför att en sida av ett fenomen blir representativt och blir en samhällsnorm, de som inte följer normen ses som annorlunda. Ett fenomen kan också naturaliseras, då en gemensam uppfattning av något ses som naturlig och komplicerad att ändra (Ibid.).

Tredimensionella modellen

Fairclough har utformat en tredimensionell modell som metod för analysering av texter (Winther Jørgensen & Phillips 2000, s. 73f). Den tredimensionella modellen redogör för tre nivåer och används för att undersöka de orättvisor och ojämlikheter som diskurser bidrar till. Den första nivån fokuserar på texten, där studeras orden och hur formuleringar bidrar till en diskurs. Ett ord som till exempel är värdeladdat kan bidra till att stärka diskursens argument. Den andra nivån lägger fokus på diskursen, och här kan interdiskursivitet undersökas. Detta innebär att redovisa för hur en diskurs kan kopplas ihop med en annan diskurs (Svensson 2019, s. 56). Sammanförandet av två olika diskurser kan stärka varandras budskap, vilket gör detta intressant att analysera. Sist kopplas diskursen till den sociala praktiken, där det redogörs för hur diskursen visar sig i ett större socialt sammanhang. Detta kan göras genom att applicera andra teorier för att ge en bredare kontext (Winther Jørgensen & Phillips 2000, s. 73f).

Med hjälp av Faircloughs förståelse av diskursbegreppet kommer vi kunna få en större inblick i politikernas tal, och hur deras val av ord och val av diskurser har påverkan på samhället i stort. Maktaspekten blir intressant i detta avseende då politiker alltid arbetar för att få röster till sitt parti och mer inflytande över de beslut som tas i riksdagen. Syftet med att använda en kritisk diskursanalys är att belysa de orättvisor och ojämlikheter som skapas med språket

(Svensson 2019, s. 54). I vår studie kommer vi alltså kunna koppla politikernas tal till samtiden och dra slutsatser om vad som kan ha påverkat de diskurser de styr och vad det har för inverkan på resten av samhället.

3.2. Promising victimhood

Teorin *promising victimhood* kännetecknas av spänningar mellan sårbarhet och tre dimensioner av assimilering; säkerhet, ekonomisk prestering och kulturell anpassning (Welfens 2023, s.1103f). Teorin belyser motsättningen i hur det krävs av flyktingar enligt mottagarländernas policys att både uppvisa att de i stunden är sårbara och i fara, samtidigt visa villighet i att överkomma sårbarheten. Detta genom att bli självförsörjande, formas in i den nya kulturella kontext samt inte utgöra risk för landets normer, ekonomi eller säkerhet (Ibid. s. 1104). Motsättningarna i uppfattningarna om vem som är en värdig flykting och hur det appliceras i regelverk och praxis, interagerar och konstruerar gränsen mellan utanförskap och inkludering. Detta blir något som flyktingarna behöver förhålla sig till (Ibid. s. 1104). Denna teorins användningsområde för vår studie är att synliggöra hur det talas om flyktingars rätt till skydd, kontra hur de kan bidra till det svenska samhället. Dessutom om det skiljer sig i språket angående vad flyktingar från de olika tidsperioderna har rätt till och *förtjänar*.

3.3. Othering

Teorin *othering* innebär att socialt särskilja grupper genom att tillskriva problematiska egenskaper och diskriminera, för att skapa dominans. Detta sker genom diskursiva processer av grupper i maktpositioner (Molla 2024, s. 1f). Ens världs-och självbild formas i mötet med de som är annorlunda än en själv och föreställningar om *den andre*. Därmed konstrueras förvrängda tolkningar och missuppfattningar om vem *den andre* är. Genom uppdelningen mellan en själv och den andre, och denne samtidigt får negativa egenskaper tillskrivna, skapas hierarkier och obalans i maktrelationer. Dessutom gynnar denna uppdelning argument för att rättfärdiga diskriminerande strukturer (Ibid. s. 2). Teorin har använts i politik som ett verktyg för att utöva inflytande, genom att etablera och stärka hierarkier, samt för att på ett konsekvent sätt segregera samhällen efter exempelvis kön, religion och etnicitet (Ibid. s. 4f). Etnisk othering innebär att kategorisera grupper som annorlunda, utifrån olika etniciteter och utseendemässiga markörer såsom hudfärg. Därefter stigmatiseras dem som farliga och oönskade människor i samhället. Detta kan manifesteras i samhället som systematisk rasism och diskriminering när grupper i maktpositioner vill bibehålla dominans över andra grupper

(Ibid. s.5). I vår studie kommer teorin användas för att analysera etnisk bakgrund som orsak till skillnader i diskurserna, som till exempel tillskrivna egenskaper för de olika grupperna av flyktingar.

3.4. Selektiv solidaritet

Begreppet *selektiv solidaritet* nämns i studier där det både kopplas ihop med teorierna *promising victimhood* och *othering* (Blomqvist Mickelsson 2024; Paré 2022). Premissen går ut på att man selektivt väljer vem man visar solidaritet för, därför kopplas begreppet oftast till en annan teori som avgör vems sida man är på. *Promising victimhood* (Welfens 2023) och hur man anser att en flykting kan assimileras in i samhället har visat sig ha betydelse för vem man visar solidaritet för. Som tidigare nämnts har man till exempel bilden av att ukrainska flyktingar har en bättre förmåga att hantera ekonomi och en mer liknande kultur i förhållande till den svenska. Den bilden vi har av flyktingar kan dessutom kopplas till *othering*-teorin (Molla 2024), där en grupp människor som flyr från ett visst område tillskrivs sämre egenskaper än en grupp från ett annat område. *Selektiv solidaritet* som begrepp står alltså inte för sig själv utan används i kombination med andra teorier. I denna studie kommer vi utifrån ovanstående teorier kunna ge förklaringar till varför det möjligtvis finns en selektiv solidaritet bland politiker i Sverige, hur den visar sig och med vem. En förklaring till selektiv solidaritet är som nämnt innan närheten till kriget och flykten. Som nämnt i *Tidigare forskning* finns det en större visad solidaritet till andra europeiska länder inom Europa. Detta beror på att länderna är geografiskt närmare och har en mer liknande kultur och språk (Afonso & Negash 2024). Därför kommer vi i analysen både se hur solidariteten kan visa sig selektiv utifrån de ovanstående teorierna, och i förhållande till andra aspekter, som närhetsprincipen.

4. Metod

4.1. Metodologiska övervägande

Studien utgår ifrån en kritisk diskursanalys av kammarens protokoll från riksdagens hemsida. Eftersom vårt syfte går ut på att analysera politikernas språkbruk och hur det bidrar till existerande diskurser passar en kvalitativ metod bra. En kvalitativ metod bygger bland annat på begreppen ontologi och epistemologi (Justesen & Mik-Meyer 2011, s. 11f). Ontologi handlar om att undersöka det som existerar och hur vi ser på dess existens. Epistemologi utgår

ifrån att undersöka hur kunskap uppstår och hur vi kan nå kunskap genom en studie. Den epistemologiska ståndpunkten går ihop med ett konstruktivistiskt perspektiv, där samspelet mellan individer är det som konstruerar verkligheten (Ibid. s. 21ff). Det konstruktivistiska perspektivet fokuserar på att analysera språket och hur det bidrar till skapandet av verkligheten och det vi kallar kunskap. Kopplat till studien är alltså politikernas samspel och diskussioner en del av det som bidrar till skapandet av diskurser om flyktingar, vilket vi vill analysera.

Syftet med användningen av diskursanalys är att få en inblick i hur språket har en inverkan på samspelet mellan människor och dess betydelse för hur världen upplevs, eftersom språket blir en del i konstruktionen av samhällsfenomen (Svensson 2019, s. 16f). Den kritiska diskursanalysen avser att kritiskt granska språkanvändning för att synliggöra dess funktion i att konstruera och reproducera samhällets orättvisor och ojämlikheter, som exempelvis ooberättigade maktutövande (Ibid. s. 53f). För kritisk diskursanalys som metod utgår vi från Faircloughs tredimensionella modell (Winther Jørgensen & Phillips 2000, s. 73f). Den tredimensionella modellen lägger fokuset på tre olika nivåer: text, diskursiv praktik och social praktik. I bearbetningen av vår empiri kommer vi därför att leta efter diskursiva mönster. Med det menas de diskurser som vi anser är upprepande och tydligt framträdande hos partierna. Vi kommer kolla på hur orden politikerna använder sig av förstärker den diskurs som de representerar, och sedan hur diskurserna kan kopplas till den sociala praktiken, vilket vi använder teorierna *Promising Victimhood*, *Othering* och *Selektiv solidaritet* för att göra. Denna metod passar studien eftersom den kan analysera de ordval politikerna använder sig av, synliggöra diskurserna som finns i empirin samt diskutera vad detta har för betydelse i en samhällelig kontext (Ibid.). Tydligare redogörelse för hur analysarbetet sett ut framgår under rubriken *Genomförande och analys*.

4.2. Urval - Val av empiri

Den empiri vi utgår ifrån i studien är kammarens protokoll hämtad från riksdagens hemsida. Kammarens protokoll är transkriberad text från allt som sägs i riksdagens kammare. I riksdagens kammare kan det bland annat ske debatter, presentation av motioner, svar på interpellationer och frågestunder. I riksdagens kammare sker det alltså diskussioner kring aktuella politiska frågor och beslut och det ger en tydlig inblick i hur politiker talar och vad de talar om. I vårt letande av empiri har vi främst fokuserat på de transkriberade delarna där det

skett en tydlig debatt där flyktingar och flyktingmottagandet diskuterats. Dessa diskussioner har främst uppstått i riksdagsdebatter om utrikesfrågor, flyktingmottagande och integration, men även under svar på interpellationer och frågestunder. Tydligare redogörelse för val av citat framgår under rubriken *Genomförande och analys*. I studien har vi valt att studera kammarens protokoll från åren 2002, 2015 och 2022.

Anledningen till att vi valt att fokusera på år 2015 är på grund av att det var ett år då ett stort antal flyktingar sökte asyl i EU-länderna. Sverige var ett av de länder som tog emot flest flyktingar bland EU länder, cirka 163 000 asylsökande enligt Statistiska centralbyrån (SCB 2016). Det stora antalet flyktingar som sökte sig till Sverige fick inverkan på de politiska debatterna och hur Sverige skulle hantera situationen. En annan situation som hade betydelse var terrorattentatet i Paris hösten 2015, där ett stort antal människor omkom (Krisinformation 2015). Detta fick inflytande på de politiska debatterna och samhällsliga diskussioner då rädslan för terror ökade drastiskt. År 2015 satt följande åtta partier i riksdagen: Socialdemokraterna, Moderaterna, Sverigedemokraterna, Miljöpartiet, Centerpartiet, Vänsterpartiet, Liberalerna och Kristdemokraterna. I regeringen satt Socialdemokraterna och Miljöpartiet (SCB 2015).

Den 24 februari 2022 blev Ukraina invaderat av Ryssland. Detta i sin tur ledde till att ett stort antal ukrainska flyktingar sökte sig till Sverige. EU-länderna införde ett massflyktsdirektiv som skulle gälla de som flydde från Ukraina för att avlasta asylsystemet och förenkla processen (SCB 2022). Ukrainakriget blev närvarande i de flesta politiska debatter som tog plats i riksdagen. Denna gång kom flyktingarna från ett annat europeiskt land och på grund av EU:s införande av massflyktsdirektivet är det därför intressant att undersöka hur politiker debatterar om dessa flyktingar i jämförelse med år 2015. Dessutom blev det upplopp under påskhelgen i flera städer i Sverige till följd av att en dansk politiker ansökt om tillstånd att bränna koranen (Sveriges Riksdag 2024). Denna händelse hade också ett stort avtryck på debatterna om flyktingar i riksdagen. Vidare var det valår år 2022 i Sverige där det blev ett regeringsskifte, från en rödgrön regering med socialdemokraterna och miljöpartiet, till en blå regering bestående av moderaterna, kristdemokraterna och liberalerna, med ett parlamentariskt stöd från sverigedemokraterna. Annars i riksdagen satt samma partier som år 2015 (Sveriges Riksdag 2023).

Det tredje året som förs in i studien är 2002, ett år som avviker från de två tidigare och ger ett annat perspektiv på diskussionerna kring flyktingar. År 2015 och 2022 präglades debatterna av de aktuella händelser som beskrivits ovan, men där skiljer sig år 2002 från då Sverige inte hade en lika stor flyktinginvandring från ett specifikt område. Däremot var händelser som hade betydelse för de politiska debatterna Balkankonflikten under 90-talet då många sökte sig till Sverige (SCB 2017), och terrorattacken i New York elfte september 2001 (Krisinformation 2014). En annan händelse som gjorde ett stort avtryck var hedersmordet på Fadime Sahindal år 2002, som tidigare innan mordet hade talat ut om hedersvåld (SU 2022). Hedersvåldet och rädsla för terror skapade ängslan inför andra kulturella normer och religioner, vilket väckte diskussioner om integration. Alla dessa händelser influerade de politiska debatterna i relation till flyktingfrågor, vilket gör år 2002 till ett intressant år att ha med i analysen. Dessutom var detta innan Sverigedemokraterna satt i riksdagen, vars politik oftast förknippas med främlingsfientlighet mot flyktingar, och det var även valår. I riksdagen år 2002 satt följande: Socialdemokraterna, Moderaterna, Folkpartiet (nuvarande Liberalerna), Kristdemokraterna, Vänsterpartiet, Centerpartiet och Miljöpartiet. I regeringen fortsatte Socialdemokraterna att sitta som ensamt parti efter valet som skedde under hösten 2002 (Valmyndigheten 2023).

4.3. Genomförande och analys

För att hitta kammarprotokoll som relaterade till syftet, avgränsade vi först till årtal och datum och sedan använde sökordet *flykting* för alla tre tidsperioder. Vi valde att använda oss av sökordet *flykting* eftersom vi märkte att många av politikerna själva använde det. *Asylsökande* är också ett ord som används i stor utsträckning, men vi ansåg att *flykting*-begreppet sträckte sig till en bredare grupp för dem som ännu inte har sökt asyl. Av de protokoll som kom upp gjordes ännu en sökning med flera sökord för att få en översikt om vilka dokument som var relevanta för studien. För år 2002 användes sökorden *flyktingar*, *invandrare*, *invandring*, *integration*, *segregation*, *bistånd*, *flyktingmottagande*, *asylsökande* och *nyanlända*. För år 2015 användes samma sökord som för 2002 inklusive *Syrien*, *Afghanistan*, *Irak*, *konflikt*, *krig* och *mellanöstern*. Även för år 2022 användes samma sökord som för år 2002 inklusive *Ukraina*, *ukrainare* och *Ryssland*. För år 2015 och år 2022 behövdes mer ämnesspecifika ord för att få fram de debatter som handlade just om flyktingarna från mellanöstern och Ukraina. Efter läsningen av protokollen filtrerades vissa bort på grund av irrelevans till vårt syfte. Totalt användes 23 protokoll för 2002, 32 protokoll för 2015 samt 33 protokoll för 2022.

Vidare gjordes en noggrannare läsning för att ta ut citat som senare skulle kodas. För att avgöra om ett citat var relevant, undersöktes det om något av sökorden fanns med eller behandlade ämnet flyktingar. Citaten kom till allra största del från debatter om utrikesfrågor, flyktingmottagande och integration, men även från frågestunder och svar på interpellationer. Dessa citat kopierades till ett separat dokument för varje årtal. När citaten sammanställts färgkodades dem utifrån teman som förekom vid upprepade tillfällen. För år 2002 hittade vi 7 teman, för år 2015 hittades 8 teman och för år 2022 hittades 10 teman. Dessa teman var i början vaga och lite abstrakta för att fånga in diskurserna, men i analysdelen kunde mer specifika diskurser utkristalliseras och teman kopplas ihop. De diskurser som kommer analyseras är *solidaritet/humanitet*, *stram flyktingpolitik* och *att göra skillnad på flyktingar*.

I analysarbetet utgick vi ifrån Faircloughs tredimensionella modell för kritisk diskursanalys. Modellen lägger fokus på tre nivåer: texten, den diskursiva praktiken och den sociala praktiken (Svensson 2019, s. 56). Textnivån handlar om hur ord bidrar till uppbyggandet av diskurser. Den diskursiva praktiken handlar om de diskurser som finns och hur de förhåller sig till andra diskurser, och den sociala praktiken är det bredare samhälleliga perspektivet som diskurserna bidrar till (Ibid.). I vår analys valde vi först att leta efter de större diskurserna som vi ansåg var mest framträdande i vår empiri, och som upprepade sig. De mindre diskurserna som inte var lika framträdande kunde vi istället koppla till de tre större diskurserna i vår analys. Här kom interdiskursiviteten in där vi kunde se hur en diskurs kunde bidra till att förstärka huvuddiskursen som vi analyserade. Därefter färgmarkerade vi alla de ord och fraser som vi ansåg var värdeladdade och som bidrog till att förstärka den diskurs som framställdes. Dessa ord kunde vara ord som vi ansåg stack ut i och med deras värderande beskrivning och som även användes vid upprepade tillfällen. Slutligen kopplade vi de tre huvuddiskurserna till den sociala praktiken. Här använde vi teorierna som hjälp: *promising victimhood*, *othering* och *selektiv solidaritet*. Närmare sagt analyserade vi hur de mest framträdande diskurserna kunde kopplas till de förhållningssätt och tankemässiga argument som teorierna representerar. Teorierna har en utgångspunkt i en diskursiv analys eftersom det undersöks hur ett fenomen beskrivs och hur språket har betydelse för skapandet av ojämlikhet och maktförhållande. Även här analyserar vi hur samtidens händelser kan ha påverkat framträdandet av de diskurser som vi hittat.

Till skillnad från en argumentationsanalys tittar vi inte på de argument politikerna använder sig av, utan är intresserade av diskurserna. En diskurs kan innehålla argument för att

poängtera en åsikt, samtidigt som det också kan innehålla beskrivelser av andra fenomen som inte räknas som argument. Vi undersöker alltså diskursens innehåll, och genom Faircloughs modell får vi också in det samhällskritiska perspektivet genom att undersöka kopplingar till andra diskurser, ordens mening och det teoretiska perspektivet.

4.4. Tillförlitlighet

Inom en kvalitativ studies tillförlitlighet talas det om studiens trovärdighet och generaliserbarhet (Ahrne & Svensson 2022, s. 32f). För att en kvalitativ studie ska ses som trovärdig, krävs det att det finns *transparens*. Detta innebär att studien ska kunna diskuteras och kritiserats, vilket är möjligt med tydliga beskrivningar av hur studien utförts. Vi ser till att skapa en transparens för vår studie genom att ha en innehållsrik *Genomförande & analys* del där läsaren får ta del av hur vi hämtat in materialet och tolkat det.

Generaliserbarheten inom kvalitativ forskning handlar om den sociala verklighet som beskrivs i studien kan kopplas till andra sociala verkligheter (Ahrne & Svensson 2022, s. 33ff). Ett sätt att generalisera sin studie är att jämföra den med annan motsvarande forskning. Därför har vi i vår *Tidigare forskning* del valt att inkludera studier som kommer fram till liknande resultat för att öka trovärdigheten. Eftersom vår studie har en stark förankring i teori och analys kan det kopplas till generaliseringstypen *teoretisk/analytisk generalisering*, genom att relatera resultaten av undersökningen till de teoretiska ramverken (Ibid.). När vi analyserat har vi alltså varit noga med att koppla de diskurser vi hittat till de teorier vi utgår ifrån och till Faircloughs definition av diskursbegreppet. Det är samtidigt viktigt att poängtera att det inte går att vara helt objektiv i en kvalitativ studie då våra egna erfarenheter och föreställningar kan influera analysarbetet. För att förhindra detta har vi valt att endast använda offentliga dokument, använda breda och neutrala sökord och ha en öppen inställning inför läsningen av protokollen. Till sist vill vi poängtera att det inte läggs några värderingar i politiken i sig, utan att fokuset är på att analysera språkanvändningen och konsekvenser av detta.

4.5. Forskningsetiska överväganden

Denna studie kommer att utgå ifrån följande fyra krav enligt forskningsetiska principer i humanistisk-samhällsvetenskaplig forskning: informationskravet, samtyckeskravet, konfidentialitetskravet, nyttjandekravet. I följande del kommer vi diskutera hur studien uppfyller dessa fyra krav med utgångspunkt i boken *Forskningsetik* (Eldén 2020).

Informationskravet innebär att deltagarna i undersökningen ska informeras innan sin medverkan. Informationen som ska ges ska innehålla det som kan tänkas påverka personens villighet att medverka i studien. Det andra kravet, samtyckeskravet, innefattar att forskaren ska få samtycke från deltagarna. Deltagarna har också rätt att avbryta sin medverkan och deras medverkande eller icke-medverkande ska inte påverkas eller påtryckas av forskaren (Eldén 2020, s. 30). Eftersom vår empiri är offentligt material som ligger uppe på riksdagens hemsida anser vi att det inte är nödvändigt att informera de enskilda individer vars citat vi analyserar och få deras samtycke. De har från början gått med på att vara offentliga genom att acceptera en plats i riksdagen och vetat om att allt de säger där transkriberas och publiceras.

Konfidentialitetskravet innebär att personuppgifter på deltagarna i studien inte ska spridas och det ska presenteras med personernas konfidentialitet i åtanke (Eldén 2020, s. 30f). Vi har funderat på ifall citaten vi nämner i analysen ska hållas anonyma eller inte. Eftersom det som sagts är offentligt material och förhållandevis enkelt att söka upp själv, finns det inga forskningsetiska krav på att hålla citaten anonyma. Däremot har vi beslutat att inte nämna namn, då vi i analysarbetet främst kopplar texten till de partier citatet kommer ifrån och de medföljande politiska ideologier som partiet har. Ifall vi nämner namn kan citatet främst kopplas till personen istället för partiet, vilket kan försvåra vår analys. Vi har därför utgått ifrån att alla ledamöter i riksdagen representerar sitt parti och sin politiska ideologi, och därför anonymiserat citatet från namn. Det sista kravet, nyttjandekravet, innebär att alla uppgifter som samlas in endast används för studiens syfte (Ibid.). Detta krav beaktas genom att tydligt återge hur vi analyserar empirin. Eftersom materialet återigen är offentligt kan det inte raderas i efterhand då det redan finns tillgängligt.

4.6. Vår påverkan

Som författare till studien är vi medvetna om vilka vi är som personer har påverkat studien på olika sätt, exempelvis vår förförståelse av ämnet och mer praktiskt genom sökning av protokoll, att välja ut vissa citat och välja bort andra, samt hur dessa ska tolkas. För att minimera vår påverkan i så lång utsträckning som möjligt har vi haft ett medvetet förhållningssätt om att det inte är möjligt att vara helt objektiva i en kvalitativ studie och under studiens gång granskat hur vi influerat arbetet.

När vi sökt efter relevanta protokoll har det varit viktigt med neutrala och ovinklade sökord. Sökordet *flykting* har varit av vikt då frågeställningarna syftar till just det ordet, någon som flyr. Samtidigt medför sökordet en viss bredd då det ibland står tillsammans med ord som *invandrare* och *asylsökande* som kan användas i liknande sammanhang. I sökningen har ett antal protokoll valts bort med anledning av att de inte har relevans för studiens syfte. För att avgöra relevansen behövde protokoll och citat uppfylla ett antal villkor som har redogjorts för i genomförande delen. Kortfattat innebar dessa att något av sökorden skulle finnas med eller att texten behandlade ämnet, hur språket användes och om partiernas egna ordval kring flyktingar. Dessa villkor är satta av oss vilket gör att de protokoll och citat som är av relevans är direkt influerat av oss. Arbetet med färgkodningen av citaten har gjorts tillsammans och för att få en gemensam uppfattning om vilka diskurser som finns och hur dessa ska definieras. Detta har varit viktigt eftersom vi på så vis kunnat diskutera hur vår förståelse av svensk politik och om flyktingar får för inverkan på analysen och därmed försöka arbeta runt detta. De citat som vi redogör för i uppsatsen har valts ut baserat på de diskurser och värdeord som är framträdande upprepade gånger i olika protokoll. Efter genomläsning av samtliga dokument har vi fått en uppfattning av partiernas ståndpunkter och citaten har valts ut därefter för att representera deras åsikter. Citaten i uppsatsen är alltså inte sällsynta eller utstickande.

4.7. Studiens begränsningar

Den största utmaningen i studien har varit att hinna analysera den stora mängd material under en begränsad tid och göra den rättvisa. Det empiriska materialet var stort, vilket annars hade varit fördelaktigt, men blev till vår nackdel i och med den begränsade tidsramen. Även om största delen av studiens arbete gick åt att läsa kammarens protokoll och analysera vår utvalda empiri, hade vi kunnat komma fram till tydligare slutsatser med mer tid för bearbetningen av empirin. Vid val av empiri funderade vi först på att analysera partiets valmanifest. Fördelen med det hade varit ett mindre material att bearbeta. Däremot ansåg vi att kammarens protokoll innefattade en nyansering och större diskussion mellan partiernas ståndpunkter i flyktingfrågan, vilket gjorde att partiernas politiska åsikt och argument blev mer framträdande.

4.8. Arbetsfördelning

Under arbetets gång har vi jämnt fördelat arbetet sinsemellan. Vi valde att göra en uppdelning i letandet av empiri där en av oss kollade på första halvan året, medan den andra personen

letade i den andra halvan. Stora delar av arbetet har däremot skett gemensamt. Vi har de flesta gånger suttit tillsammans och skrivit på uppsatsen, och diskuterat med varandra om innehållet.

5. Analys

Analysdelen är strukturerad utifrån Faircloughs tredimensionella modell (Svensson 2019, s. 56). Först presenteras en diskurs och hur den skildras utifrån de tre tidsperioderna. Sedan undersöks texten och den diskursiva praktiken genom att analysera värdeord och interdiskursivitet. I den sista nivån, den sociala praktiken, undersöks diskurserna utifrån teorierna för att se dessa ur ett större sammanhang och vilken problematik som uppkommer. I texten har vi kursiverat värderande ord som ofta används eller ord som i citatets sammanhang blir värderande, samt delar av citaten som vi vill belysa. Nedan presenteras diskurserna *Solidaritet/humanitet*, *Stram flyktingpolitik* och *Göra skillnad på flyktingar*.

5.1. Solidaritet / humanitet - diskurs

Solidaritet- och humanitet-diskursen fann vi framträdande hos alla partier under alla de år som vi undersökte. Innehållet i diskursen är när partierna talar positivt om flyktingar, talar för att ha ett högt flyktingmottagande, när de lyfter den mänskliga aspekten av eländet med krig och flykt och summerande när politikerna visar eller talar om solidaritet med flyktingarnas situation. Hur politikerna visar sin solidaritet skiljer sig mellan partierna och under åren.

2002

År 2002 visar sig solidaritetsdiskursen främst i frågor om integrationen. Med tanke på hedersmordet på Fadime (SU 2022) som skedde år 2002 talade politikerna ofta om flyktingar i relation till integrationen och segregationen, och vilka som faller offer för den. De talar ofta om hur invandrarna blir offer för segregationen och att det är Sveriges ansvar att motverka detta:

För oss vänsterpartister finns det inget egenvärde i att dela in befolkningen i invandrare och svenskar och sedan utarbeta planer för hur man ska bete sig för att *leva tillsammans*. Tvärtom måste utgångspunkten vara att *människor är människor*, med allt vad det innebär av individuella särdrag och erfarenheter vid sidan av olika gruppstillhörigheter, såsom klass, kön, etnicitet och sexuell läggning.

(Riksdagens snabbprotokoll 2001/02:56 Onsdagen den 23 januari. Anf. 89 Vänsterpartiet)

Vänsterpartiet talar här för att *människor är människor*. Detta liknar diskursen om humanitet i Storbritannien (Kirkwood 2017) där begreppet *människa* skapar ett *vi* istället för ett *vi och dem*. Enligt Faircloughs tredimensionella modell (Winther Jørgensen & Phillips 2000) ser man här hur texten och val av ord bidrar till förstärkningen av solidaritetsdiskursen, vilket i den sociala praktiken målar upp flyktingens sårbarhet vilket enligt *promising victimhood*-teorin ökar viljan att hjälpa flyktingen (Welfens 2023). Man kan även här se ett motarbetande mot *othering*-teorins effekt där en utsatt grupp tillskrivs negativa egenskaper (Molla 2024). Här försöker de istället poängtera att vi alla ska behandlas lika oavsett *individuella särdrag* och *erfarenheter*. Detta kan även kopplas till solidaritet på den första dimensionen, där det visas står acceptans till andra kulturer och etniciteter (Banting & Kymlicka 2017).

Trots att år 2002 var ett år där tydliga exempel på nackdelarna med en dålig segregation i ett land visades, visar inget parti en vilja att minska flyktingmottagandet, utan fokuset är på lösningar för att förbättra integrationen. Under år 2002 fanns det också överlag en större enighet mellan partierna inom diskursen om solidaritet och humanitet. Alla partier i riksdagen visar ett stöd till de flyktingar som befinner sig i landet och de flyktingar som söker sig hit. Genom att studera interdiskursiviteten (Svensson 2019), ser vi hur diskursen om flyktingar som en resurs för landet används för att förstärka solidariteten med flyktingarna.

Det är synd att vi inte är bättre på att *validera* och ta hand som den utbildningen och se till att de *människorna* kommer in i samhället så att de blir en *resurs* i stället för en belastning för oss. Om vi ska få en större *acceptans* ute i det svenska samhället för vårt sätt att *ta emot och ta hand om* de personer som väljer att ta sig till vårt land behöver hela området ses över vad gäller lagstiftning och vårt sätt att bemöta de *människor* som tar sig hit.

(Riksdagens snabbprotokoll 2002/03:24 Onsdagen den 27 november Anf. 20 Centerpartiet)

Centerpartiet talar för flyktingen som en resurs. *Promising victimhood*-teorin lyfter hur det finns en större acceptans för flyktingar som en tror sig kan bidra till landets ekonomi (Welfens 2023). Här målar man upp flyktingen som någon som kommer bidra till ekonomin, vilket dessutom sätter sig emot ett av de vanliga argumenten mot flyktingar, om att det är för dyrt med hög flyktinginvandring vilket Lodenius & Wingborg lyfter i sin studie (1998). Att se

flyktingen som en resurs för landet kan jämföras med den tredje dimensionen av solidaritet, omfördelningsolidaritet (Banting & Kymlicka 2017). Centerpartiet talar för att *validera* flyktingarnas ställning i landet och möta deras behov för att de i längden ska kunna bli en resurs för samhället.

År 2002 talade politikerna en del om *illegala flyktingar*. Att belysa att det finns *illegala flyktingar* menar man också i ett större perspektiv att det finns *lagliga flyktingar*. Vidare diskussion om denna problematik visas år 2015 inom solidaritetsdiskursen. År 2002 pekar partierna istället på motstridigheten med att säga att det finns *lagliga* och *illegala* flyktingar. Detta ser man bland annat i följande citat:

Det talas nu mycket om *illegala flyktingar*. Men det är, som har påpekats, ett svårt begrepp, för det är inget brott att fly. Alla har inte rätt att stanna – nej. Men flyktingar har rätt att få asyl. (Riksdagens snabbprotokoll 2001/02:125 Fredagen den 14 juni. Anf. 48 Liberalerna)

Politikerna poängterar här istället att det är fel att använda dessa ord, då det inte ska ses som ett brott att fly och att det är en rättighet att få möjlighet att söka asyl. Genom att beskriva vissa flyktingar som *lagliga* och andra som *illegala* gör man en uppdelning där man menar att ena gör bättre för sig än den andra. I den sociala praktiken (Winther Jörgensen & Phillips 2000) kan det få konsekvenser där en grupp människor framställs som mer värdig att hjälpa. Detta kan både kopplas till *othering* och *promising victimhood* (Molla 2024; Welfens 2023). Om en flykting beskrivs som *illegal* från första början kan det också påverka synen man har av flyktingen. I sin tur kan det skapa en osäkerhet där man värnar om landets säkerhet och därför inte har samma vilja att ta emot flyktingar. Citatet ovan visar dessutom på solidaritet enligt den andra dimensionen, där man betonar de mänskliga rättigheterna och de demokratiska principerna (Banting & Kymlicka 2017) i och med att liberalerna talar för allas rättighet att söka asyl och fly från krig oavsett vilka politiska åsikter de kommer ifrån.

2015

I protokoll från 2015 kan man även där hitta diskursen om solidaritet. Skillnaden är dock att det inte finns samma enighet mellan alla partier i hur solidariteten ska visas. Framförallt Sverigedemokraterna talar om att solidaritet till flyktingar ska visas genom att hjälpa de som söker sig till Sverige på ett *lagligt sätt*. Interdiskursiviteten finns även inom

solidaritetsdiskursen år 2015, där solidariteten kombineras med diskursen om vilken flykting som ska prioriteras att få hjälp (Svensson 2019).

Här tycker jag att det absolut viktigaste är att EU ger tydliga signaler om att det är via kvotflyktingar och de *lagliga vägarna* som vi i första hand ska hjälpa människor.
(Protokoll 2014/15:105 Torsdagen den 28 maj Anf. 167 Sverigedemokraterna)

Sverigedemokraterna talar för hur hjälp ska ges i första hand till de som kommit hit genom de *lagliga vägarna*, vilket indikerar att det finns ett rätt och ett fel sätt att fly på. De som flytt hit på ett *olagligt sätt* ska alltså inte få hjälp i första hand. Det kan även ses som att flyktingar som inte tagit sig till Sverige genom de *lagliga vägarna* därmed tillskrivs en egenskap om att de gjort något *olagligt* för att komma hit, vilket kan kopplas till *Othoring*-teorin (Molla 2024). Solidariteten blir selektiv med de som flytt genom de *lagliga vägarna* och detta är ett exempel på hur val av ord inom solidaritetsdiskursen, skapar en distinktion mellan två typer av flyktingar i den sociala praktiken (Winther Jörgensen & Phillips 2000).

Övriga partierna motsätter sig denna retorik och menar att fokus borde ligga på att skapa fler *lagliga vägar* för de som flyr.

Vi måste öka ansträngningarna för att skapa *lagliga* och säkra vägar för flyktingar in i EU. Fler EU-länder måste ta sitt *ansvar* och följa Sveriges väg för en *generös* asylpolitik. EU ska inte vara "*Fästning Europa*" utan "*Fristad Europa*".
(Protokoll 2014/15:62 Onsdagen den 18 februari Anf. 56 Liberalerna)

Secen nämner hur en mer återhållsam flyktingpolitik i Frankrike lyfts fram för att förhindra att mittenväljare går över till högerextrema partier (Secen 2024). När en stramare diskurs får mer utrymme, måste alltså den motstridiga diskursen ibland anpassa sig. Detta ser man i citatet ovan där Liberalerna som vill föra en generös flyktingpolitik kontrar diskursen om att hjälp ska ges till de som flyr genom de *lagliga vägarna*, och menar istället att flera lagliga vägar bör skapas.

Solidaritetsdiskursen år 2015 kan kopplas till ett språk som anser att väcka medlidande till flyktingar. Skillnaden är att man här istället väcker medlidande med de som befinner sig på flykt, och inte lika mycket om vad de flyr ifrån från början.

Medelhavet har blivit ett *dödens hav*. I söndags omkom ytterligare 200 människor i sin strävan att ta sig till Europa. De flesta drunknade, men många förfrös efter räddningsaktionen. Enligt UNHCR miste förra året närmare 4 000 människor livet under resor i överfulla och sjöodugliga båtar på väg från Nordafrikas kust till främst Italien. Det är fem gånger fler än under föregående år. Men mörkertalet antas vara stort, då mindre olyckor förblir ouppmärksammade.

(Protokoll 2014/15:62 Onsdagen den 18 februari Anf. 57 Kristdemokraterna)

Kristdemokraterna väcker ett medlidande med de som är på flykt för att de ska ses som sårbara, och ju större sårbarhet som flyktingarna har, desto mer värdiga flyktingar är de enligt *promising victimhood*-teorin (Welfens 2023). Textens innehåll och beskrivelser stärker solidaritetsdiskursen vilket gör att man i den sociala praktiken skapar en större medkänsla och villighet att hjälpa de flyktingar som flyr (Winther Jörgensen & Phillips 2000). Istället för att beskriva kriget i mellanöstern, väljer man däremot att beskriva det som sker i medelhavet, då det är geografiskt närmare Sverige, vilket går hand i hand med närhetsprincipen inom Europa och vem man ställer sig solidarisk med (Afonso & Negash 2024). Vi är alltså mer villiga att hjälpa någon som lider nära oss, där Medelhavet är geografiskt närmare än vad mellanöstern är.

2022

Diskursen om solidaritet visar sig hos alla partier i riksdagen. Solidaritetsdiskursen är framträdande när partierna talar om att de ska vara solidariska till *människor* och *mänskligheten*. Liknande som nämnts i studien av Kirkwood (2017) under rubriken *Diskurser i politik* skapas ett *vi* genom att belysa ordet *människor*. Istället för att välja att säga att de står upp för en grupp människor står de upp för hela mänskligheten. Här ser man tydligt hur val av ord kan förstärka en diskurs argument (Winther Jörgensen & Phillips 2000), och det används för att förstärka argumenten för att ta emot flyktingar från Ukraina. Detta fångas bland annat i följande citat:

Vi gröna vill att Sverige ska vara ett *humanitärt* föredöme som visar andra att Sverige är berett att bidra till att rädda liv och lindra *mänskligt* lidande. Sverige behöver finnas som en famn som ger skydd till *människor* som flyr från krigets fasor.

(Protokoll 2021/22:72 Torsdagen den 24 februari. Anf. 42 Miljöpartiet)

I stället för *främlingskap*, ett *vi* och *dem*, skulle vi alla se värdet av och hos varandra. De ville skapa ett Europa som stod upp för *frihet*, *demokrati* och *jämlikhet* och som omfamnade respekten för *människovärdet*, *mänskliga rättigheter* och *rättsstatsprincipen*, för *solidaritet* och skydd för *alla*.

(Protokoll 2022/23:44 Onsdagen den 21 december. Anf. 48 Kristdemokraterna)

Miljöpartiet talar här om hur Sverige ska vara ett *humanitärt föredöme* och att vi ska *ge skydd till människor*. Att använda frasen *humanitärt föredöme* indikerar då på att motsatsen *inhumanitärt* finns. De säger även att vi ska ge skydd till *människor* vilket som nämnt innan skapar ett helt *vi*, liknande som Kirkwood nämner hur diskursen om humanitet i Storbritannien visade sig (Kirkwood, 2017). Liknande talar kristdemokraterna om hur ett *vi och dem* är något vi inte ska sträva åt. De nämner även dem hur de ska finna *skydd för alla* och om *respekt för mänskliga rättigheter*. Enligt Fairclough tredimensionella modell med fokus på texten kan man därför se hur politikerna betonar *människan* i syfte att Sverige ska vara solidariska gentemot flyktingarna i Ukraina vilket förstärker solidaritetsdiskursen (Winther Jörgensen & Phillips 2000). Även detta kan kopplas till solidariteten enligt den första dimensionen om att vi alla är jämställda, och bortser från kulturella skillnader (Banting & Kymlicka 2017).

Talet om solidaritet dyker även upp i sammanhang där Ryssland kommer på tal och benämns som ett stort hot. I den diskursiva praktiken och genom att studera interdiskursivitet (Svensson 2019) fann vi diskursen *Ryssland som en gemensam fiende* ofta förekommande, vilket också beskrivs i tidigare forskning under rubriken *Ukrainakrigets inverkan på attityd gentemot flyktingar* (Blomqvist Mickelsson 2024; De Connick 2023). Blomqvist Mickelsson och De Connick skriver båda om hur Rysslands hot om utökning av kriget har skapat en större sympati i Sverige och Europa gentemot ukrainarna. Sympati visas med Ukraina och Ryssland framställs som en fiende. Detta kan man se i följande citat:

Vi har ett krig initierat av Ryssland där man har gett sig på en *demokrati* som ligger i vår närhet och där människor flyr för sitt liv. Då tycker jag att vi har en *skyldighet* att hjälpa dem.
(Protokoll 2021/22:86 Onsdagen den 23 mars. Anf. 29 Moderaterna)

Vi lever i en orolig tid, och säkerhetsläget är mycket allvarligt. Rysslands *brutala anfällskrig* mot Ukraina får konsekvenser för oss alla. Det ukrainska folket betalar just nu ett *oerhört högt*

pris i blod och mänskligt lidande. Därför måste stödet till Ukraina och det ukrainska folket fortsätta – ekonomiskt, militärt och civilt, med hela svenska folkets starka och solidariska mandat.

(Protokoll 2022/23:14 Onsdagen den 26 oktober Anf. 2 Socialdemokraterna)

Moderaterna talar här om hur Ryssland initierat krig mot en *demokrati* som dessutom befinner sig i *närheten*. Genom att poängtera att Ukraina är en *demokrati* belyser de landets oskyldighet till skillnad från Ryssland som är en diktatur. Socialdemokraterna belyser hur Ryssland för ett *brutalt anfallskrig* vilket också *ger konsekvenser för oss alla*. Att beskriva kriget som *brutalt* visar att de tar en tydlig ställning mot Ryssland, och att detta är något som angår Sverige också. I båda citaten ovan används diskursen om *Ryssland som gemensam fiende* och Ukrainas närhet till oss (Afonso & Negash 2024) som ett argument för att vi ska visa solidaritet gentemot Ukraina. Den andra dimensionen av solidaritet, som fokuserar på det demokratiska och rättighetsaspekten, är framträdande här (Banting & Kymlicka 2017). Eftersom Ukraina är en demokrati ses det som vår *skyldighet* att ställa oss solidariska med dem, vilket moderaterna lyfter i citatet ovan, där även närhetsaspekten nämns.

År 2015 ges krigsläget i mellanöstern inte lika stort utrymme i debatterna som ukrainakriget gör under år 2022. Det finns alltså en indikation på att man ser de ukrainska flyktingarna som mer sårbara, då de flyr från en situation som politikerna anser är allvarlig för hela Europas säkerhet. Enligt *promising victimhood*-teorin (Welfens 2023) blir det därför lättare för politikerna att visa solidaritet till dem. Liknande motivation till ett större medlidande med de ukrainska flyktingarna visas i tidigare forskning, där Rysslands hot skapar en känsla av gemensamhet mellan oss och Ukraina (Blomqvist Mickelsson 2024; De Connick 2023). I kontrast till år 2022, där man ofta talade om kriget i Ukraina och Ryssland som ett hot mot Sveriges säkerhet, visar politikerna inte samma rädsla för det som sker i mellanöstern.

Diskursen som solidaritet kan vidare kopplas till den sociala praktiken (Winther Jörgensen & Phillips 2000) genom att belysa samtidens händelser och det teoretiska perspektivet. EU:s införande av massflyktsdirektivet för de Ukrainska flyktingarna (SCB 2022), visade på att det fanns ett större internationellt initiativ på flyktinghanteringen. *Promising victimhood* lyfter även att en sårbar flykting ses som mer värdig att hjälpa (Welfens 2023). Genom att tala om Ukraina som ett offer för Rysslands krig som visats i citat ovan framställer politikerna Ukraina som sårbara. De ukrainska flyktingarna kan därför sägas enligt *Promising*

victimhood-teorin vara värda att få vår hjälp, och Sverige ska därmed visa solidaritet med dem.

En utomstående faktor som kan vara en orsak till varför år 2015 och år 2022 skiljer sig åt i den visade solidariteten med flyktingar, är EU:s agerande. Som nämnt innan visade sverigedemokraterna inte lika stor solidaritet till de som flydde konflikterna 2015, och en av de utsagda anledningarna var att många som flydde hit *inte* gjorde det på ett *lagligt sätt*. Övriga partier talade istället om att fler lagliga vägar bör skapas för flyktingarna att ta. Detta var däremot något som gjordes år 2022 för de ukrainska flyktingarna, där EU bland annat införde ett massflyktsdirektiv (SCB 2022). Att ställa sig solidariskt med Ukraina blev därför ett mer självklart beslut då en yttre makt redan tagit det beslutet.

5.2. Stram flyktingpolitik-diskurs

Den strama flyktingpolitik-diskursen definieras av viljan att begränsa flyktingmottagandet eller att ta hårdare tag genom att tala om konsekvenserna för samhället, integrationen och säkerheten. Diskursen bygger bland annat på argument för att minska flyktingmottagningen, eller där flyktingen framställs som en belastning för samhället. Orden skapar en negativ bild av flyktingen vilket bidrar till denna diskurs (Winther Jörgensen & Phillips 2000). Här finner vi argument som liknar de argument som nämndes i Lodenius och Wingborgs studie där de undersökte argument mot flyktinginvandring (Lodenius & Wingborg 1998).

2002

I debatterna från 2002 är samtliga riksdagspartier kritiska till integrationsarbetet och menar på att det måste förbättras för att Sverige ska fortsätta ta emot flyktingar. Det finns en grundinställning till att Sverige ska ha ett generöst flyktingmottagande, men diskursen framträder på text-och diskursnivån (Svensson 2019, s. 56) på det vis att partierna kräver hårdare tag. Den hamnar i fokus efter mordet på Fadime (SU 2022) och det sker debatter om att ställa krav både på svenska myndigheter och på att flyktingarna anpassar sig till det som anses vara svenska värderingar. Vad som är specifikt just för svenska normer och värderingar definieras inte närmare, liksom medierna talar om svenskhet utan att definiera vad det innebär (Brune, 2004) verkar citaten peka på att det är underförstått. I följande citat från Moderaterna talas det om *människovärdet* och att det är deras uppgift att se till att det inte *går förlorat*.

Detta liknar ord som används inom solidaritetsdiskursen, men skillnaden är att dessa lyfts i samband med de *krav* som bör ställas på flyktingarna som kommer till Sverige.

Redan där borde de som kommer hit få klart för sig vad som väntar. Jag vill, herr talman, inte se ett enda vanhedersmord till. Jag vill att vårt mottagande av människor som kommer hit ska vara mer än en *öppen famn* och *tomma händer*. Vi ska ha *något att erbjuda*. Vi ska *ställa krav*, och vi måste klara detta för alla som kommer. Annars *bedrar vi både dem och oss*. Vi har inte rätt att låta *människovärdet* hos dem som kommer hit *gå förlorat*, lika lite som vi ska låta dem ta *människovärdet* från andra.

(Riksdagens snabbprotokoll 2001/02:65 Torsdagen den 7 februari. Anf. 10 Moderaterna)

Citatet ovan kan kopplas till *Othering*-teorin där flyktingarna förknippas med hedersmord (Molla 2024). Flyktingen framställs som ett problem som måste tas om hand om, vilket framställer flyktingen på ett negativt sätt. Det i sin tur kan kopplas till *Promising victimhood*-teorin där man ser en flykting som lättare att hjälpa om de enkelt kan anpassa sig till kulturen och ekonomin (Welfens 2023). Eftersom det i detta läge talas om hur dåligt flyktingar anpassat sig, kan det få dem att framstå som svårare att hjälpa, i kontrast till någon annan.

I nästa citat från Socialdemokraterna argumenteras för olika insatser som kommer att stärka integrationen. Det läggs ansvar på myndigheter att ge handledning och utbildning, men även krav på flyktingarna att de förhåller sig till de normer och värderingar som finns i *vårt land*.

Det handlar om hur *resurser* till utsatta skolor, utsatta elever och utsatta familjer kan *förstärkas*. Det handlar om hur *skyddet* för de utsatta flickorna ska bli *starkare*. Det handlar om hur *kraven* på t.ex. invandrarorganisationerna ser ut när det gäller *deras ansvar för att stå upp för jämställdhet och rättigheter*. Det handlar om hur *tydlig handledning måste nå myndigheter*, polis, socialförvaltning, skola och om hur de måste stötta utsatta barn och ungdomar. Det handlar om hur projekt som Rädde Barnens *dialogprojekt ska kunna byggas ut* för att nå ännu fler män och pojkar. Det handlar om hur *flyktingmottagandet snabbare måste ge kunskaper om värderingar i vårt land* och även ge ett snabbare inträde på arbetsmarknaden. Och det handlar till slut om hur *kampen mot diskriminering i arbetslivet och skolan kan förstärkas* och hur *fack och arbetsgivare kan bli ännu tydligare i sitt ansvar*. Fru talman!
Mänskliga rättigheter går det aldrig att kompromissa om. Alla som bor i Sverige ska omfattas

av *samma rättigheter att leva fria och utan tvång*. Det är på det som regeringens arbete alltmer har kommit att koncentrera sig och som integrationspolitiken alltmer måste baseras på.

Riksdagens snabbprotokoll 2001/02:56 Onsdagen den 23 januari. Anf. 83 Socialdemokraterna

Med hjälp av Faircloughs interdiskursivitetbegrepp (Svensson 2019, s. 56) kan diskursen om *resurs* återfinnas i debatter från 2002 för att argumentera hur trenden av integrationsproblem ska vända genom att stötta flyktingar ut i arbetslivet. Kristdemokraterna i citatet nedan för resonemang om att integrationspolitiken har fokuserat för mycket på att vara *omhändertagande* och att flyktingar setts som ett *problem* som ska *tas hand om*. De poängterar istället flyktingarna som *aktiva* och *företagsamma*, dessutom hur mångfald *berikar* samhället. Resurs diskursen syns även i Moderaternas citat nedan, där de betonar hur viljan att hjälpa har resulterat i *människor har förlorat makt och möjlighet att påverka sina egna liv*. Däremot genom att se flyktingar som en resurs och ställa högre krav på försörjning, kommer de att integreras bättre i det svenska samhället.

För det tredje måste vi komma ifrån *omhändertagandeperspektivet* som *dominerat flykting- och integrationspolitiken så länge*. Det är kort sagt för mycket av socialpolitik och för lite av närings- och arbetsmarknadspolitik. *Vi ser flyktingen i första hand som ett problem vi ska ta hand om*, trots att det handlar om *aktiva, företagsamma människor* som tagit sig från den miljö som de varit i till Sverige långt uppe i Norden. Vi måste *vända perspektivet* och se dem som den *resurs som de verkligen är*. Fru talman! Ett samhälle med *människor från olika kulturer och nationaliteter* är ett *rikare* samhälle. *Mångfald berikar*. Men mångfalden måste *vila på en värdegrund*. En sådan värdegrund blir som kittet som håller ihop mosaiken. En mosaik är vacker just därför att de olika färgerna kompletterar varandra sida vid sida, sammanhållna av ett gemensamt kitt, men utan detta sammanhållande kitt skulle bitarna falla sönder.

(Riksdagens snabbprotokoll 2001/02:117 Fredagen den 31 maj. Anf. 12 Kristdemokraterna)

Fru talman! Tiotusentals människor i Sverige lever under helt andra omständigheter än vad som borde vara möjligt. *Socialt och ekonomiskt utanförstående, maktlöshet, arbetslöshet och bidragsberoende är verklighet för många familjer*. För ideella organisationer och för enskilda har de här problemen varit uppenbara i många år. Men så efter decennier, när utanförskapet växt, vaknar statsministern och menar att integrationsfrågan nu måste vara en av de viktigaste under den kommande perioden. Det är så dags då. Den socialdemokratiska integrationspolitiken fungerar inte. Den har prövats i många år. En av grunderna har varit att *betrakta samhället ovanifrån*, bestående av ett *antal kollektiv i vilka människor har*

gemensamma problem och behov. En annan har varit viljan att ta människor om hand, styra deras liv och lägga till rätta deras situation, vilket har resulterat i att människor har förlorat makt och möjlighet att påverka sina egna liv.

(Riksdagens snabbprotokoll 2002/03:14 Fredagen den 8 november. Anf. 75 Moderaterna)

Under 2002 ses integrationsproblemen inte som ett hinder för att fortsätta att ta emot flyktingar, utan det fokuseras istället på hur de kan lösas genom att ställa krav och se dem som personer med individuell kunskap som kan bidra till samhället. Dessutom är synen på kulturella skillnader utifrån ovanstående citat något som kan berika Sverige snarare än ett hot, genom att mötas och *komplettera* varandra. Flyktingar beblandas däremot med kriminalitet och arbetslöshet och ses som en belastning, vilket skapar en negativ bild av gruppen enligt *Othering*-teorin. Detta stoppar däremot inte politikerna till att diskutera lösningar och den strama flyktingpolitiken överlag är inte särskilt framträdande under år 2002.

2015

Tidigare forskning visade på att flyktingsituationen 2015 ledde till en stor förändring i attityden gentemot flyktingar (Peshkopia, Bllaca & Lika, 2022; Marx & Naumann, 2018), vilket också visas hos politikerna i riksdagen. I text- och diskursnivån (Svensson 2019, s. 56) visas en rädsla för de problem som Sverige förväntas ställas inför i och med den ökade invandringen. Det talas mycket om landets säkerhet och det finns oro för terror bland partierna efter terrorattentatet i Paris under hösten 2015 (Krisinformation 2015). Bland samtliga riksdagspartier i debatterna används ord som *flyktingströmmar* och *flyktingkris* för att poängtera att de står inför en allvarlig situation.

Inom den sociala praktiken (Svensson 2019, s. 56) kan *promising victimhood* (Welfens 2023) appliceras för att analysera oro för säkerheten. Teorin lyfter att flyktingar måste bevisa att de inte utgör ett hot för landets säkerhet och assimileras enligt mottagarlandets kulturella normer (Ibid.). Den nämnda bakgrunden till politikernas rädsla för terror fick konsekvenser för synen på hur säkert det var att ta emot flyktingar och det användes som argument för att minska flyktingmottagandet. Både den nationella och internationella kontexten fick inverkan på de politiska diskurserna, exempelvis bidrog terrorattentatet i Paris (Krisinformation 2015) till diskursen om stramare flyktingpolitik då detta blev en referenspunkt i argumenten.

I följande citat beskriver Socialdemokraterna konsekvenserna av ett för stort flyktingmottagande innebär att Sverige står inför *mycket stora utmaningar*, verksamheter och kommuner är *hårt ansträngda* och *kämpar*. De talar också om åtgärder för att *kraftigt minska* antalet flyktingar på grund av den ansträngda situationen.

Just nu pågår den *svåraste* flyktingsituationen i *modern tid*. Efter sommaren har antalet flyktingar som söker sig till Sverige ökat *kraftigt*, och bara de senaste två månaderna har 80 000 personer sökt asyl i Sverige. Det innebär *mycket stora utmaningar* för vårt samhälle. Många samhällsviktiga verksamheter är *hårt ansträngda* eller står inför *stora prövningar*. Många kommuner *kämpar* också för att *klara av det stora antalet människor* som kommer och som har olika behov av insatser och stöd. Regeringen har därför föreslagit en rad åtgärder för att *kraftigt minska* antalet personer som söker asyl och beviljas uppehållstillstånd i Sverige. Avsikten är att under en period anpassa asylreglerna till en *minimnivå* i EU för att *fler ska välja att söka asyl i andra EU-länder*. Fler länder i EU behöver ta ansvar för den uppkomna situationen.

(Protokoll 2015/16:44 Fredagen den 11 december. Anf. 8 Socialdemokraterna)

Även Sverigedemokraterna talar om en *kollaps* för den svenska sammanhållningen som en konsekvens av *ökad splittring* och *segregation* i det första citatet. I det andra citatet beskriver Sverigedemokraterna svenskarna som offer i situationen genom att peka på hur *svenskar drabbas* av belastningen på sjukvården till följd av en *oansvarig massinvandringspolitik*.

Vi kommer också att se en *kollaps* för sammanhållningen i det svenska samhället, alltså det som ger oss social kontroll och social tillit, till följd av *ökad splittring* och ökad segregation. (Protokoll 2015/16:13 Onsdagen den 14 oktober. Anf. 43 Sverigedemokraterna)

Herr talman! Vi känner för dem som drabbas. Bara under den senaste tiden har vi sett rapporter om hur *svenskar drabbas*, hur de inte får tid för cancervård på grund av att sjukvården måste ta hand om flyktingar i stället, hur köerna inom sjukvården, i olika sektioner, ökat drastiskt *på grund av att de måste ta hand om alla invandrare som släpps in*.

Det är svenskar som drabbas. Det är svenskar som i dag står i sjukvårdsköer och *dör på grund av en oansvarig massinvandringspolitik för folk som inte ens är flyktingar*, som beger sig hit för att det är bekvämt att göra det, som inte stannar i Danmark, som inte stannar i Tyskland, som *belastar våra system så att folk drabbas, deras hälsa drabbas, deras liv drabbas*.

Att Socialdemokraterna och Sverigedemokraterna använder ord som *kämpar* och *kollaps* har betydelse. Dessa uttalanden kan tillsammans med den kritiska diskursanalysen som teori undersökas inom den sociala praktiken (Svensson 2019, s. 56). De två partierna använder i sina uttalanden ord som förstärker deras poäng; att flyktingmottagandet bör minska på grund av den ansträngda situationen. Med ett ökat intresset för migrationspolitik och ökat förtroende för Sverigedemokraterna (Holloway, Faures & Leach 2021), går det att se hur diskursen om stram flyktingpolitik har förändrats med åren. Faircloughs interdiskursivitetbegrepp (Svensson 2019, s. 56) kan användas för att synliggöra en diskurs där det talas om konsekvenserna av integrationsproblem. Det har skett en förskjutning från 2002 då fokuset var på hur flyktingarna drabbades av segregation, men under 2015 diskuterades det istället om hur svenskar och det svenska samhället drabbades. De kursiverade orden i citaten exemplifierar detta genom att beskriva hur svenska medborgare och det svenska samhället drabbas av *segregation, hårt ansträngda samhällsviktiga verksamheter* och av *en oansvarig massinvandringspolitik för folk som inte ens är flyktingar*. I Faircloughs definition av diskursbegreppet konstruerar språk olika föreställningar (Svensson 2019, s. 54f). Faran med att politiska partier använder förstärkande ord om det svenska samhället som offer för det stora flyktingmottagandet, är att det kan bli en bidragande faktor till skapandet av en syndabock och föreställningarna om att den ansträngda situationen är en specifik grupps fel. Denna diskurs kan också få ett större medhållande av väljare som anser sig själva offer för denna situation, vilket i sin tur kan öka den främlingsfientliga debatten. En studie visar på hur politiker kan justera sin politik för att spegla medborgarnas känslor inför deras viktigaste frågor, och på så vis vinna väljare (Secen 2024, s. 334). Dock kan detta också innebära normalisering av specifika diskurser (Ibid.).

Vidare visas solidariteten på olika sätt bland riksdagspartierna. Sverigedemokraterna nämner ofta i debatterna att de vill hjälpa de som flyr, men betonar att hjälpen ska ges i *närområdet* till det konfliktdrabbade området. Att ge *humanitärt bistånd* låter solidariskt, men genom att inte helt och hållet specificera vad som menas med *närområdet* och samtidigt erkänna att det kan vara *ohållbart* att *stanna i närområdet* flyttas fokus från att diskutera Sveriges flyktingmottagande, till på vilka sätt det går att begränsa antalet flyktingar som kommer till Sverige från början. Närhetsprincipen kan vara en anledning till att solidariteten sker selektivt (Blomqvist Mickelsson 2024; Paré 2022) då geografisk närhet, liknande språk och kultur

upplevs säkert och tryggt (Afonso & Negash 2024, s. 395). Detta exemplifieras i följande citat:

Ja, det kanske är *ohållbart* att stanna i *närområdet* med de premisser som råder just nu. Men skulle alla anstränga sig mycket mer för att verkligen *bistå närområdet* med olika typer av insatser, från långsiktiga insatser för att stödja länderna till *humanitärt bistånd*, skulle situationen bli avsevärt mycket bättre. Det är också de signaler jag har fått när jag har besökt länder i *närområdet*.

(Protokoll 2015/16:45 Måndagen den 14 december. Anf. 20 Sverigedemokraterna)

En annan aspekt som uppkom genom att studera Faircloughs interdiskursivitet (Svensson 2019, s. 56) var diskursen om att se flyktingar som en *resurs*, denna fanns också i debatterna under 2002. Diskurs framställs i dessa citat som ett motargument till den strama flyktingpolitik diskursen och talar mot synen att invandring skulle vara kostsamt för samhället (Lodenus & Wingborg, 1998). Istället poängteras hur det kommer gynna Sverige långsiktigt. *Resurs* diskursen ställer krav och förväntningar på att flyktingarna ska integreras kulturellt och ekonomiskt för att bidra till samhället. I följande citat beskriver Liberalerna hur det svenska samhället är beroende av invandring då en stor del yrkesverksamma har utländsk bakgrund men även för att klara av *framtidens välfärd* med en åldrande befolkning.

Detta är en *enorm konkurrensfördel* som ger oss *fantastiska möjligheter* på den globala marknaden. Studier pekar på att företag som anställer personer med utländsk bakgrund ökar både sin export och sin import. Sverige står inför samma faktum som många andra länder: Fler och fler blir äldre samtidigt som vi är färre i arbetsför ålder. För att klara framtidens välfärd behövs det fler människor som arbetar, och *här spelar de utrikes födda en mycket viktig roll*. I dag är var tredje läkare, var fjärde tandläkare och nästan var tredje högskole- och universitetslärare född utrikes. Hälften av dem som jobbar inom hotell- och kontorsstädning har också sina rötter i ett annat land. *Att det kommer fler invånare till Sverige är bra. Det skapar utveckling i vårt land*.

(Protokoll 2014/15:82 Onsdagen den 8 april. Anf. 17 Liberalerna fd. Folkpartiet)

Även Kristdemokraterna betonar flyktingarna som en *fantastisk mänsklig resurs*, men genom för få insatser hamnar de ibland i *livslång arbetslöshet*. Citaten kan undersökas i den tredje nivån om den sociala praktiken (Svensson 2019, s. 56) genom teorin *promising victimhood* (Welfens 2023). Teorin belyser hur flyktingar måste påvisa ekonomisk självständighet och

prestation för att anses *förtjäna* att få stanna i mottagarlandet eller ses som en *värdig* flykting (Ibid.). Individerna som kan påvisa detta har därmed mest potential att integreras och bidra till samhället, men det gäller även att inte glömma bort skyddsbehovet och de utmaningar som kommer med att fly till ett annat land.

De stora kostnaderna ligger bland annat i att vi *inte använder den fantastiska mänskliga resurs* som kommer till vårt land utan att människor många gånger *hamnar i långvarig, ibland livslång arbetslöshet*. Vi behöver se till att människor *snabbare får en möjlighet att komma i arbete*.

(Protokoll 2014/15:45 Onsdagen den 14 januari. Anf. 144 Kristdemokraterna)

2022

Diskursen om en stram flyktingpolitik återfinns bland de flesta partier år 2022. Resonemang om att minska flyktingmottagandet är mest tydligt när det refereras till situationen 2015. I protokollen från 2022 talas det om att Sverige befinner sig i en situation där samhället inte är lika rustade att ta emot de ukrainska flyktingarna, eftersom Sverige var ett stort mottagarland 2015. Ett ord som är vanligt förekommande bland alla riksdagspartierna är *migrationsströmmar*, både år 2015 och 2022. Ordet *ström* ger flyktingsituationen en mer dramatisk karaktär och används när politikerna ska poängtera att det är en allvarlig situation. Ett exempel på detta är i följande citat från Moderaterna:

Fru talman! Sveriges *oansvariga* och *ohållbara* hantering av just *migrationsströmmarna* från 2015, och *felaktiga prioriteringar* där, har redan *kraftigt försämrat* våra möjligheter att i dag tillhandahålla den hjälp som behövs.

(Protokoll 2021/22:94 Onsdagen den 6 april. Anf. 48 Moderaterna)

Här använder Moderaterna ord som *oansvarig* och *ohållbar* för att förstärka sitt ogillande för hur flyktingsituationen 2015 hanterades. Dessutom beskrivs konsekvenserna av detta genom att peka på hur *felaktiga prioriteringar* har *kraftigt försämrat* Sveriges möjligheter att erbjuda hjälp till de ukrainska flyktingarna..

Fru talman! Det stora mottagande Sverige har haft en under en lång följd av år har *skapat integrationsproblem*. Det har gjort att människor som har kommit till vårt land och som har haft drömmar och förhoppningar om ett bättre liv har *fastnat i arbetslöshet, passivitet* och

utanförskap. Skuggsamhällen har bildats, gängkriminaliteten florerar och hederskulturen har fått frodas. Samhällsgemenskapen har ju vittrat sönder till oigenkännlighet på vissa platser. Den har bytts ut mot främlingskap och misstänksamhet.

(Protokoll 2021/22:103 Onsdagen den 27 april. Anf. 99 Kristdemokraterna)

I ovanstående citat från Kristdemokraterna används ord som *florerar*, *frodas* och *vittrat sönder till oigenkännlighet* för att beskriva hur flyktingmottagandet enligt dem har bidragit till att skuggsamhällen har bildats, en ökning av gängkriminalitet och hederskultur, samt en fallerande samhällsgemenskap. Partiet målar upp en dystert bild av hur flyktingar som kommit till Sverige i samband med en integration som inte fungerat är grunden till samhällsproblemen, och att det är lång väg tillbaka. I och med denna beskrivning innebär motsatsen att om Sverige inte hade ett lika stort mottagande hade dessa integrationsproblem inte funnits i samma utsträckning. För att undersöka den sociala praktiken kan Faircloughs diskursbegrepp appliceras, då språk bidrar till skapandet av föreställningar (Svensson 2019, s. 56), exempelvis föreställningar och fördomar kopplat till flyktingarna som kom under 2015. I Kristdemokraternas citat sker en generalisering av hela flyktinggruppen genom att dra paralleller till kriminalitet och hederskultur, utan att mer specifikt förklara hur stor del av gruppen detta gäller. Även om partiet också uttrycker att samhällets ansvar för integrationen har brutit, pekar citatet ut flyktingarna som orsak till samhällsproblemen vilket skapar problematiserande föreställningar.

Diskursen om stram flyktingpolitik visar sig även på ett annat sätt, där det inte talas lika mycket om invandringens negativa konsekvenser på samhället. Istället fokuserar retoriken på att Sverige inte kan vara ensamt land att ta emot flyktingar från Ukraina och betonar att andra länder måste ta ett större *ansvar*. Det kan därför urskiljas en rädsla för att Sverige ensamt ska behöva ta emot ett stort antal flyktingar och hamna i en liknande flyktingsituation som under 2015. I följande citat från Socialdemokraterna poängteras det att Sverige inte är rustat för att *gång på gång* ta det *absolut största ansvaret* utan det är ett ansvar som måste *solidariskt fördelas* mellan alla europeiska länder. Socialdemokraterna talar för att Sverige ska ta sitt ansvar, men det kräver att andra länder också gör det.

Men det är inte möjligt att Sverige *gång på gång* tar det *absolut största ansvaret* av alla EU-länder för människor som är på flykt, utan här behöver vi *solidariskt fördela ansvaret* mellan de europeiska länderna.

(Protokoll 2021/22:76 Tisdagen den 1 mars. Anf. 15 Socialdemokraterna)

I följande citat från Liberalerna talas det om att det finns orättvisor i hela världen och att många flyktingar behöver hjälp, men att Sverige måste *prioritera* var och för vem stödet och resurserna ska gälla. Att Sverige måste *prioritera* insatserna för Ukraina baseras på det rådande *säkerhetsläget* med betoning på *närområdet* och *Europa*. I Faircloughs sociala praktik (Svensson 2019, s. 56), kan selektiv solidaritet (Blomqvist Mickelsson 2024; Paré, 2022) undersökas. Att citatet från Liberalerna kan ses som selektivt kan förstås utifrån närhetsprincipen (Afonso & Negash 2024, s. 395), om resurserna måste prioriteras görs detta utifrån närheten till Ukraina. Villigheten till att stötta ett annat land ökar med geografisk närhet, liknande kultur och språk, men det finns också en annan gemensam nämnare, att Ryssland är ett hot mot Sverige och Europa som stort. Att visa solidaritet och stöttning för Ukraina blir alltså till Sveriges fördel.

Jag har full förståelse för att det finns de som vill hjälpa hela världen, skydda alla och bekämpa alla orättvisor. Det vill jag som liberal också. Jag noterar även att antalet demokratier i världen minskar, att fattigdomen ökar och att antalet människor som måste fly från orättvisor ökar. Jag ser detta, och jag skulle också vilja hjälpa alla. Men precis som i andra budgetar måste vi *prioritera*. Och med det säkerhetsläge som råder måste Sverige *prioritera säkerheten* och *insatser i vårt närområde* och i *Europa*.

(Protokoll 2022/23:38 Onsdagen den 14 december. Anf. 83 Liberalerna)

5.3. Göra skillnad på flyktingar-diskurs

I debatterna från alla tre tidsperioder fanns en diskurs i samtliga riksdagspartier med syfte att antingen göra skillnader på flyktingar genom att tillskriva egenskaper eller synliggöra de partier som gjorde skillnad. Denna diskurs användes i sammanhang där partier argumenterade för ett ökat eller minskat flyktingmottagande, men även om gruppens *kollektiva egenskaper* kunde bidra med något eller skapa problem. Värdeladdade ord som tillämpas i dessa sammanhang är sådana som betonar olikheter och hinder gällande flyktingar från mellanöstern, men likheter gällande ukrainska flyktingar. Genom att studera Faircloughs interdiskursivitet (Svensson 2019, s. 56) i citaten framkom också diskurser som syftar till att

skapa medlidande för flyktingar och diskurser som pekar ut skapandet av skillnader som problematiskt.

2002

I protokoll från 2002 ligger fokus i text-och diskursnivån (Svensson 2019, s. 56). på att beskriva skillnader mellan flyktingar och svenskar genom att jämföra olika normer, värderingar och traditioner. Som tidigare nämnt så finns synen under 2002 om flyktingarna som offer för integrationsproblem. I dessa debatter beskrivs dem som offer för förtryckande normer som politikerna anser är typiskt i deras hemländers kulturer. En bakgrund till följande citat grundar sig i bland annat hedersmordet på Fadime (SU 2022) som fick frågan om just normer och förtryck att uppmärksammas. Händelsen gjorde att åsikter som ifrågasatte ett mångkulturellt samhälle kom till ytan genom att poängtera integrationsproblemen och vikten av att flyktingar som kommer till Sverige också måste leva efter svenska värderingar. I citatet nedan från Centerpartiet beskrivs hur mordet på Fadime (SU 2022) ledde till ett *uppvaknande* till att det finns integrationsproblem på grund av att *invandrargrupper från andra kulturer* inte har anpassats till det *svenska samhället* och dess normer. De kallar integrationsarbetet ett *misslyckande*.

Herr talman! Alla har vi skakats av mordet på Fadime. Det är också oerhört svårt för oss att förstå att Fadime berövades livet på grund av att *hon ville leva som andra unga kvinnor i vårt land*. För alla de som *levt i tron att människor från andra kulturer anpassat sig till våra regler i det svenska samhället* har det skett ett *uppvaknande*. Verkligheten visar att det finns invandrargrupper som efter flera decennier i Sverige fortfarande inte har integrerats i det svenska samhället. Det är ett *stort misslyckande* i integrationsarbetet.

(Riksdagens snabbprotokoll 2001/02:64 Onsdagen den 6 februari. Anf. 127
Centerpartiet)

Kristdemokraterna målar upp i följande citat en beskrivning av hur barn från familjer som flytt till Sverige är i riskzon att hamna i ett mellanförskap. Där de vill närma sig den svenska kulturen men segregationen försvårar det, samtidigt som föräldrarna vill uppfostra dem enligt sin tradition. Denna *maktlöshet* kan enligt Kristdemokraterna resultera i att unga söker sig till *kriminalitet* och *missbruk* för att *vinna respekt* genom *våld* och *hot*, samt hitta en grupp att passa in i.

Låt mig berätta var många av dagens invandrarungdomar hamnar någonstans. De hamnar *långt ifrån sina föräldrar* och *långt ifrån det svenska samhället*. Det som ofta händer är att dessa ungdomar försöker närma sig det svenska samhället, men att samhället tar *några steg bakåt*. Föräldrarnas identitet är djupt rotad i deras kulturer. När ungdomarna *vill närma sig den svenska kulturen* kan det upplevas som ett *hot mot föräldrarna*. Dessa kan reagera genom att knyta barnen *ännu hårdare till sitt hemlands kultur* eller genom att *helt ta avstånd från dem*. Dessa invandrarungdomar hamnar alltså både *långt ifrån sina föräldrar* och *långt ifrån det svenska samhället*. Denna känsla av att *inte höra hemma* någonstans eller *slitas mellan två världar slår väldigt hårt*. Den leder till att många ungdomar söker bekräftelse och försöker få makt över sin situation. Den här *maktlösheten*, eller *sökandet av bekräftelse*, kan yttra sig i *kriminalitet, missbruk* eller i att försöka vinna respekt genom *våld, hot* eller *liknande*.
(Riksdagens snabbprotokoll 2001/02:56 Onsdagen den 23 januari. Anf. 94 Kristdemokraterna)

Vidare talar Moderaterna om att *människor som kommer hit till Sverige* har en *skrämmande kultur* gentemot kvinnor. De betonar att det måste *följas svensk lag*, vilket indikerar att det finns olika samhällsnormer, och att flyktingar har kulturella normer som skadar svenska värderingar. Därför är det enligt Moderaterna av vikt att de som kommer till Sverige måste anpassa sig till den svenska kulturen. Det beskrivs också en rädsla över att *ifrågasätta invandrares beteende och kultur* men i och med mordet på Fadime (SU 2022) finns nu en skälig anledning till det.

Långt tidigare har bl.a. vi moderater känt att *den kultur som människor som kommer hit till Sverige har är skrämmande när det gäller kvinnor och flickor*. Hittills har det varit svårt att få Socialdemokraterna att inse att *de personer som vistas i vårt land måste följa svensk lag*. Helst borde man kunna *skriva på en handling där man lovar detta första gången man trampar svensk mark*. Marina Pettersson har redogjort för gällande lag, *men lagen följs ju inte. Den överträds*. Det har länge varit tyst i den allmänna debatten. En anledning har varit att man så fort man *ifrågasätter invandrares beteende och kultur* snabbt blir anklagad för att vara rasist. Det aktuella mordet har gjort att det nu är *comme-il-faut* att kritisera och fördöma. Nu vågar både journalister och privatpersoner skriva om detta.
(Riksdagens snabbprotokoll 2001/02:64 Onsdagen den 6 februari. Anf. 120 Moderaterna)

Inom den sociala praktiken (Svensson 2019, s. 56) kan de tre ovanstående citatet analyseras utifrån *othering* teorin (Molla 2024). Teorin syftar till att beskriva identitetsskapande genom uppdelningen av en själv och av den andra. I denna diskurs tilldelas flyktingar under 2002 kollektiva negativa egenskaper, och på så vis skapas en hierarki där svenska värderingar

används som måttstock för att värdera andra kulturer. En fara med sådan språkanvändning är att en normalisering av detta kan bidra till producerandet av maktförhållanden och problematiska föreställningar tar konkreta uttryck i mötet med flyktingar (Svensson 2019, s. 54f).

2015

På text-och diskursnivån (Svensson 2019, s. 56) framställs vissa flyktingar som värdiga och andra som ovärdiga beroende på var de befinner sig. Denna diskurs var framträdande i Sverigedemokraternas resonemang. I citatet nedan uttalar Sverigedemokraterna om misstankar att flyktingarna som kommer från mellanöstern är *välställda*. De ser det som inhumant att använda bistånd för dem som redan *nått trygghet* och *går före kön framför utsatta människor* istället för att det används för att minska ett *verkligt lidande*. Vidare beskrivs hur ett *humant samhälle* hade fokuserat på de som är mest behov av hjälp, inte de som *har förmånen att ta sig till ett rikt land*.

Vad får er att tro att det är bättre med tält i Sverige än en ett tält i Libanon? Vad får er att tro att ni är humana när ni mer eller mindre *aktivt lockar hit människor* som sedan *förpassas till misär* eller blir omfördelade till ett annat okänt EU-land? Vad får er att tro att det är *humant att stjäla än mer pengar från biståndsbudgeten* för att förhållandevis *välställda migranter* som redan *nått trygghet ska få gå före i kön framför utsatta människor* i FN:s flyktingläger?

Herr talman! Att *locka hit människor* är att *göra dem själva och vårt samhälle en björntjänst*. Det vi ser i dag är ett mottagande som *krackelerat totalt* och som *inte är värdigt ett land* som säger sig vara modernt. Ett modernt samhälle skulle i stället fokusera på svenskt välstånd för att möjliggöra internationell handel och *ett generöst bistånd för verkligt lidande*. Ett *humant samhälle* skulle *fokusera på de människor som mer än andra är i behov av hjälp, inte de som har förmånen att ta sig till ett rikt land*. Ett sådant samhälle skulle förstå vikten av gemenskap snarare än att skapa parallella samhällen i samhället.

(Protokoll 2015/16:38 Torsdagen den 3 december. Anf. 2 Sverigedemokraterna)

I ett annat citat jämför Sverigedemokraterna ensamkommande flyktingbarn i Sverige och *barn som svälter i Afrika*. I deras jämförelse går det även här att urskilja ett ogillande till att mer resurser används för det svenska flyktingmottagandet än att hjälpa människor på plats och stötta dem som Sverigedemokraterna menar är mer behövande.

Ja, de är människor. Kostnaden för så kallade ensamkommande flyktingbarn är i Sverige 1 900 kronor per dygn. Det är schablonersättningen från stat till kommun. För de 1 900 kronorna kan vi ge mat till 246 barn som svälter i Afrika. *Vad är mest humant?* Man pratar om att de är människor. *Vad är mest humant, att slösa enorma mängder på att låta dem bo i asylslott i Sverige eller att hjälpa 246 svältande barn i Afrika? Vad är mest humant?* FN:s matprogram har brist på pengar. De får ibland halvera ransonerna i matprogrammen för att de inte har pengar. *Vad är mest humant? Ska vi ge de människorna mat för dagen, eller ska vi ge så kallade ensamkommande flyktingbarn playstation, wifi och herrgård i Sverige? Vad är mest humant?*

(Protokoll 2015/16:48 Torsdagen den 17 december. Anf. 9 Sverigedemokraterna)

Språkets roll blir centralt i dessa citat och därför kan de undersökas inom Faircloughs sociala praktik (Svensson 2019, s. 56). Med denna retorik görs det skillnad på vem som anses vara en *riktig* flykting, genom att dela upp dem som kan ta sig till Sverige som mindre behövande än dem som är kvar i flyktingläger. Detta kan kopplas till närhetsprincipen, när geografisk närhet är betydande för villighet att visa solidaritet (Afonso & Negash 2024). I det andra citatet kan även välfärdschauvinism urskiljas (Reeskens & van Oorschot 2017; Marx & Naumann 2018), då Sverigedemokraterna talar om mottagandet av flyktingar i Sverige som ett slöseri av *enorma mängder*. Dock argumenterar Sverigedemokraterna utifrån perspektivet att detta skulle vara mer *humant* och effektivt att fokusera solidariteten på plats i flyktingarnas hemländer.

I debatterna beskrivs också en oro över hur flyktingarna kommer att etablera sig på arbetsmarknaden genom att jämföra utbildningsgraden i Sverige. Liberalerna och Moderaterna resonerar kring att kompetensen som flyktingarna har, inte matchar det som samhället efterfrågar och att det dessutom finns luckor i språkkunskaperna. Partierna betonar att det krävs förändringar för att omvandla dem till resurser, men att de är stora sådana. Moderaterna exemplifierar detta genom att tala om att *Arbetsförmedlingen* inte kan *trolla med knäna*. Dessa citat ger också bakgrund till hur diskursen visar sig under 2022 när utbildningsnivån används för att jämföra flyktingar från mellanöstern med flyktingar från Ukraina. Dessutom hur detta blir en grund att argumentera för om ett ökat eller minskat flyktingmottagande.

Det här handlar inte bara om högutbildade människor. Vi är i Sverige väldigt fixerade vid talet om validering. Men *väldigt många människor* som kommer till vårt land *har inte riktigt de språkkunskaper och den yrkeskompetens som den svenska arbetsmarknaden i dag efterfrågar*. Vi måste vara ärliga med att situationen ser ut så. Det kommer att *krävas stora förändringar* för att människor ska kunna komma in, och det är viktigt att vi genomför dessa förändringar. (Protokoll 2015/16:37 Onsdagen den 2 december. Anf. 21 Liberalerna)

Det är *fler lågutbildade som kommer nu än någonsin*. 53 procent har grundskoleutbildning eller lägre från ett skolsystem som *inte ens är i närheten av vårt*. Jag vet att det är svarta rubriker om PISA och allt det där, men trots det är de inte ens i närheten av vårt skolsystem. Vi ser i siffrorna att endast 7 procent går vidare till studier. Det går inte att prata om matchning eller missmatchning då, för *Arbetsförmedlingen kan inte trolla med knäna*. En lågutbildad person med till exempel en sexårig grundskoleutbildning kan du inte matcha ut på arbetsmarknaden med några cv-kurser och coachning. *Det funkar inte*. (Protokoll 2015/16:37 Onsdagen den 2 december. Anf. 29 Moderaterna)

De partier utmanar och uppmärksammar skapandet av att göra skillnader mellan flyktingar i debatter under 2015 betonar hur främlingsfientlig politik kan öka diskrimineringen och rädslan för flyktingarna i samhället, samt trycker på att ett mångkulturellt samhälle inte är hotfullt för Sverige. I följande citat från Centerpartiet förs resonemang om politik som *exploaterar människors rädsla och oro för det okända, odlar fördomar och sprider hat* kan vinna väljare och *skaffa sig makt* eller *skapa oreda*. Centerpartiet belyser även faran med denna retorik, att den *ansvarslöse populisterna inte är sen att kapitalisera på* att ytterligare missnöje produceras och reproduceras i samhället.

Det finns gränser för hur långt man kommer med att *söka exploatera människors rädsla och oro för det okända, odla fördomar och sprida hat*. Visst kan man på kort sikt *nå opinionsframgångar*, och visst kan man *skaffa sig makt* att om inte skapa så i alla fall *förstöra, skapa oreda och stänka grus i maskineriet*. Det i sin tur *föder ytterligare misstro och missnöje*, som den ansvarslöse populisterna *inte är sen att kapitalisera på*. (Protokoll 2015/16:8 Fredagen den 25 september. Anf. 14 Centerpartiet)

Citatet kan undersökas enligt Faircloughs sociala praktik (Svensson 2019, s. 56). Tidigare forskning visar att politiker kan justera sin politik för att spegla medborgarnas rädsla och på så vis vinna röster (Secen 2024, s. 334). Faran med detta är att en främlingsfientlig retorik som

normaliseras inom politik och hos väljare (Ibid.) kan drabba den berörda flyktinggruppen om diskursen tar plats i det konkreta maktutövandet (Svensson 2019, s. 54f).

I ett annat citat från Miljöpartiet synliggörs skapandet av skillnad mellan flyktingar och svenskar. Partiet beskriver diskrimineringen som gruppen utsätts för men även hur de hamnar mellan stolarna av att mötas av *stängda dörrar* från det svenska samhället. Ett samhälle som dessutom inte är tillräckligt *rustat* att ta emot flyktingarna, trots att Miljöpartiet menar att många har *utbildning* och därmed kan bidra.

I dag möts nämligen alltför många *inte av öppna hjärtan utan av stängda dörrar in till det svenska samhället*. Det handlar om *människor med vissa efternamn som har det lite svårare att få komma på en arbetsintervju*. Det handlar om att *kvinnor i slöjor utsätts för glåpord och stenkastning*. Men det handlar också om att vi inte har *rustat* det svenska samhället i tillräckligt hög grad för jobb, bostäder och utbildning för dem som kommer hit. Många av dem som kommer till Sverige är faktiskt i yrkesaktiv ålder. *De har en utbildning, många gånger en högskoleutbildning, och en yrkeserfarenhet*.

(Protokoll 2014/15:116 Måndagen den 15 juni. Anf. 185 Miljöpartiet)

2022

Resonemang mot ett ökat mottagande av flyktingar under 2022 baseras till stor del på erfarenheterna av flyktingsituationen 2015 och på diskussioner från debatterna vid den tidpunkten, därför återfinns liknande mönster i språket hos båda tidsperioderna. Denna diskurs kan också kopplas till studier om attityder mot flyktingar från mellanöstern och Ukraina varierar (Blomqvist Mickelsson 2024; De Connick 2023). Då en dimension om att vara mer eller mindre förtjänt av att få stanna i Sverige uppkom genom att kunna jämföra flyktinggrupper mot varandra. Detta framkom också i politikernas uttalanden. I debatter från 2022 uppstår diskursen när riksdagspartierna använder 2015 som referensram för att diskutera flyktingmottagandet och integrationen i och med flyktingarna från Ukraina. Det finns en retorik som gör skillnad på dessa flyktinggrupper genom att tillskriva olika egenskaper. Dessutom finns det resonemang med fokus på att uppmärksamma och problematisera skillnaden som görs.

I följande citat från Sverigedemokraterna beskrivs flyktingarna från Mellanöstern 2015 som *främlingar* och som *försörjs genom vår gemensamma välfärd* utan att ha *bidragit* till den. En konsekvens av detta enligt partiet blev att det *gemensamma samhällskontraktet* om att först göra sin *plikt* bröts upp. Återigen framställs samhället som den drabbade parten.

Fru talman! När den stora *flyktingvågen* 2015 vida överskred tidigare beräkningar av mottagandet – ett mottagande som redan före 2015 var högt – *ställdes Sverige inför en stor utmaning*, som övriga partier brukar kalla det. Men jag föredrar att kalla saker för vad de är: Detta innebar *stora problem för Sverige*. Dessa *stora problem – gigantiska problem* – innebar att det inte fanns bostäder, arbeten och möjlighet till egen försörjning för att täcka de behov som uppkom. *Ensamkommande pojkar och män som saknade pass eller någon annan form av identifiering var plötsligt en del av vårt land*. *Otaliga främlingar* som skulle försörjas genom *vår gemensamma välfärd utan att någonsin ha bidragit* till densamma fanns plötsligt inom våra gränser. Detta ställde naturligtvis *vårt gemensamma samhällskontrakt på ända*. Vårt samhälle har under lång tid byggts genom att man *först gör sin plikt* och sedan kräver sin rätt. *Nu blev det i stället precis tvärtom*. Detta har fått *stora konsekvenser* i form av exempelvis växande vårdköer, en äldreomsorg som brister, en skola där elever inte når målen och, inte att förglömma, en undanträngningseffekt på bostadsmarknaden.

(Protokoll 2021/22:111 Onsdagen den 11 maj. Anf. 24 Sverigedemokraterna)

I debatterna är ett återkommande tema utbildningsgrad, tidigare fanns det en oro över att många av dem som flydde till Sverige under 2015 inte kom in i arbetslivet. Detta är en skillnad från hur de ukrainska flyktingarna beskrivs. I följande citat från Liberalerna exemplifieras detta. Det talas om den *potential* som ukrainarna besitter och att de oftast är *välutbildade* jämförelsevis med *andra grupper*.

Fru talman! Liberalerna är ändå inte nöjda med hur Sverige hanterar situationen med de ukrainska flyktingarna. *De förtjänar bättre*. Det finns flera saker som behöver göras här och nu mer än att alla kommuner ska ta emot flyktingar. Socialdemokraterna använder sig inte av den *enorma potential som finns hos de ukrainska flyktingarna*. De är oftast *välutbildade*, till *skillnad från andra grupper som har kommit till Sverige*. Nästan samtliga som har kommit från Ukraina i arbetsför ålder är kvinnor, men det är närmast omöjligt att ta ett jobb om man bor i ett tillfälligt asylboende mitt i ingenstans. De ukrainska mammorna *förtjänar bättre* än att sitta passiva i ett boende.

(Protokoll 2021/22:134 Måndagen den 20 juni. Anf. 116 Liberalerna)

Även Moderaterna för resonemang som jämför utbildningsgraden hos de två flyktinggrupperna i citatet nedan. De betonar även hur invandringen ska vara *bra för Sverige*, den ska vara *till nytta för Sverige och för dem som bor, lever och verkar här*. Att beskriva en omständighet, som i detta fall handlar om att en del av flyktingarna under 2015 inte var utbildade i lika lång utsträckning, behöver inte vara problematisk i sig. Att däremot samtidigt tala om hur det kommer gynna eller missgynna Sverige, indikerar att det finns fler villkor än skyddsbehovet som är i fokus vid diskussioner om ett minskat eller ökat flyktingmottagande

De som hittills har kommit, fru talman, är *relativt välutbildade*. Andelen vuxna som har en gymnasieutbildning är högre i Ukraina än i Sverige. De talar i hög utsträckning engelska. Och kvinnor från Ukraina *arbetar i mångdubbelt högre utsträckning jämfört med hur det var i ursprungsländerna för migrationsströmmarna från 2015 och framåt.*(...)Fru talman!
Invandring ska vara bra för Sverige. Den ska vara till nytta för Sverige och för dem som bor, lever och verkar här. Svensk politik har aldrig tagit integrationsproblemen på allvar. Därför har heller inte de politiska beslut som krävs fattats. Resultatet har blivit ett djupt utanförskap bland många invandrare.

(Protokoll 2021/22:94 Onsdagen den 6 april. Anf. 48 Moderaterna)

Text-och diskursnivån förhåller sig till den sociala praktiken (Svensson 2019, s. 56) genom att undersöka hur språket visar sig i ett större socialt sammanhang och dess konsekvenser. De kursiverade orden uppmärksammar hur flyktinggrupper beskrivs på olika sätt. Flyktingarna från 2015 framställs som en börda genom att inte kunna bidra till välfärden och belasta samhällsfunktioner. De ukrainska flyktingar framställs istället som välutbildade och därmed kan erbjuda Sverige något. Utifrån *Othoring* teorin (Molla 2024) skapas en obalans och hierarkier av att tillskriva grupper olika egenskaper, vilket kan gynna vissa partier beroende på vilken politik som förs. I diskursen nämns skillnader i flyktinggruppernas möjligheter att etablera sig på arbetsmarknaden och bidra till välfärden. Därmed har det fastställts att mottagandet för ukrainska flyktingar är mer gynnsamt än mottagandet för flyktingar från mellanöstern. Det handlar mer om vilken grupp som är lättast att hjälpa genom färre insatser och mindre skattepengar på mottagande och integrering, vilket ger bilden av att flyktingstatusen är villkorad och att *solidariteten är selektiv*.

Med teorin *promising victimhood* (Welfens 2023) kan skapandet av skillnader ses utifrån vem som anses vara en värdig flykting. Teorin belyser dimensionerna av att assimileras enligt

landets kulturella och ekonomiska normer. I Sverigedemokraternas citat ovan talar de om den *gemensamma välfärden och samhällskontraktet*, det vill säga normer om hur det svenska samhället är uppbyggt upp att först bidra och sedan få tillbaka. Moderaterna resonerar för hur invandring ska vara till *nytta* för Sverige och därmed medverka till uppbyggnaden av välfärden. En sådan retorik indikerar att en flykting som inte kan nå upp till detta inte förtjänar att få ta del av välfärden. *Promising victimhood* (Welfens 2023) belyser motsättningen i att flyktingen behöver bevisa sin sårbarhet och behov av skydd för att få stanna, men samtidigt en vilja och driv i att kunna bli självständig för att följa mottagarlandets kulturella och ekonomiska normer. Denna motsättning tar inte hänsyn till flyktingens omständigheter och påfrestningarna av att fly till ett annat land. Risken blir att andra aspekter som möjlighet till assimilering tar större plats i flyktingpolitiken snarare än enbart skyddsbehov.

Vidare kan solidariteten undersökas genom hur språket används för att framställa flyktinggrupper på olika sätt. I citatet nedan benämner Sverigedemokraterna de ukrainska flyktingarna som *våra bröder och systrar*, som *förtjänar vårt fulla stöd*. Partiet jämför dem som syskon till Sverige, vilket belyser hur likasinnade Sverigedemokraterna ser dem gentemot svenskar och kan användas som resonemang för att argumentera varför de *förtjänar vårt stöd*. Solidariteten för de ukrainska flyktingarna som skildras i citatet kan kopplas till den medborgerliga solidariteten som präglas av öppenhet och acceptans av människor från olika etniciteter och kulturer, och som en del av “oss” (Banting och Kymlicka 2017). Detta blir dock en skillnad mot hur flyktingarna från mellanöstern framställdes som *främlingar* i det tidigare citatet från Sverigedemokraterna, och visar därför på att partiet har en selektiv solidaritet gentemot flyktinggrupperna (Blomqvist Mickelsson 2024; Paré 2022).

Jag har sagt det många gånger förr, men det tål att upprepas gång på gång: Ukraina och *våra ukrainska systrar och bröder förtjänar vårt fulla stöd* med alltifrån mat och kläder till mediciner eller vapen och försvarsmateriel.

(Protokoll 2022/23:12 Torsdagen den 20 oktober. Anf. 2 Sverigedemokraterna)

Solidariteten visas också hos de partier som utmanar denna diskurs. Vänsterpartiet poängterar hur det skapas skillnader mellan ukrainska flyktingar och andra flyktinggrupper. I partiets citat nedan resonerar de om hur vissa beskrivs utifrån *skyddsbehov* och andra *demoniseras*. Solidariteten visas i resonemangen om att *ingen människa är illegal, vi är jämlika, och har*

rätt till vår frihet oavsett om vi föds i Afghanistan, Palestina, Etiopien, Jemen, Syrien eller Sverige. Jämförelserna mellan länderna uppmärksammar att det finns fler flyktinggrupper vars problematik fortfarande existerar men behandlas annorlunda. Solidariteten kan även här kopplas till den medborgerliga solidariteten och dessutom till den demokratiska solidariteten som präglas av ett ställningstagande för grundläggande mänskliga rättigheter (Banting & Kymlicka 2017). Detta genom att tala om rätten att söka asyl som de menar innebär jämlikhet och att vara människa.

Vi ser också klart och tydligt den selektivitet av människor på flykt som undergräver asylrätten och visar hur Sverige som land brister. När man gör skillnad mellan ukrainska flyktingar och andra avslöjas återigen vad man vill prägla den offentliga debatten med och vilka som beskrivs utifrån ett skyddsbehov och vilka som demoniseras. Det finns inget som skrämmer ett och annat parti här lika mycket som rätten att söka asyl. Den rätten innebär nämligen jämlikhet. Det innebär att vara människa. Och framför allt handlar rätten till asyl om att ingen människa är illegal. Vi är jämlika, och vi har rätt till vår frihet oavsett om vi föds i Afghanistan, Palestina, Etiopien, Jemen, Syrien eller Sverige.

(Protokoll 2021/22:103 Onsdagen den 27 april. Anf. 98 Vänsterpartiet)

Socialdemokraterna och Centerpartiet uppmärksammar i följande citat att det finns många grupper som flyr. Socialdemokraterna talar om att inte sätta människor mot människor och Centerpartiet betonar vikten av att hålla flera saker i huvudet samtidigt och inte glömma bort resten av världen. Därmed belyser de vikten av att visa solidaritet som omfattar alla berörda grupper i närområdet och utanför. Dessutom inte stirra oss blinda på vad som kortsiktigt gynnar Sverige här och nu vilket indikerar på viljan att utan tar ett solidariskt ansvar utifrån människors skyddsbehov.

Sätt inte människor mot människor, framför allt inte när vi pratar om de mest utsatta, de som tvingas fly från sitt hemland, sin framtid och sin familj! Vi har möjlighet att göra både.

(Protokoll 2021/22:103 Onsdagen den 27 april. Anf. 106 Socialdemokraterna)

Herr talman! Ukraina, Iran, Afghanistan, Myanmar – listan över länder där det råder krig och där mänskliga rättigheter kränks på ett ofattbart sätt varje dag kan göras mycket lång.

Men man måste kunna hålla flera saker i huvudet samtidigt. Vi får inte glömma bort resten av världen. Vi får inte hamna i ett läge där vi strävar efter att ta minsta möjliga ansvar, utanför

och i närområdet, ett läge där vi gör så lite som möjligt och hela tiden stirrar oss blinda på vad som kortsiktigt gynnar Sverige här och nu.

(Protokoll 2022/23:38 Onsdagen den 14 december. Anf. 82 Centerpartiet)

I debatterna under 2022 gör det också skillnad på svenskar och flyktingar. Bakgrunden till följande citat är upploppet under påskhelgen 2022 (Sveriges Riksdag 2024) där Moderaterna syftar till att detta är konsekvenserna av en för stor invandring under 2015. Här tas det upp svenska lagar och värderingar som *demokrati, mänskliga rättigheter, yttrandefrihet och yttrandefrihet*, men att det inte går att veta säkert att flyktingar som kommer till Sverige kommer följa detta på grund av ens *bagage och förflutna*.

Fru talman och ärade ledamöter! I dag ska vi debattera migrationsbetänkandet. Låt oss blicka tillbaka till förra helgens upplopp. Förra helgens upplopp är en *konsekvens av en alltför stor invandring till Sverige under en alltför lång tid*. Så är det. Det finns de som säger att det handlar om integrationsproblem. En förutsättning för att kunna integrera är att vi har en migration till Sverige. Helgens upplopp visade att Sverige aldrig har haft kapaciteten eller förmågan att integrera så många människor som Sverige har tagit emot.

...

Rättigheter går hand i hand med skyldigheter. Det är *fel att tro att bara för att man skriver några fina ord på ett papper om demokrati, mänskliga rättigheter, yttrandefrihet och pressfrihet kommer människor också att ta till sig detta*. Det handlar om *normer och värderingar* som vi i samhället följer varje dag. Låt mig vara uppriktig: *Man blir inte svensk bara av att landa på Terminal 5 på Arlanda*. Man har ett *bagage* och ett *förflutet*, och det ska man få behålla i Sverige. *Men man ska också vilja bli en del av det svenska samhället*.

(Protokoll 2021/22:103 Onsdagen den 27 april. Anf. 95 Moderaterna)

I Faircloughs tredje nivå; den sociala praktiken (Svensson 2019, s. 56), kan citaten undersökas utifrån *othering*-teorin (Molla 2024). En risk enligt teorin är om diskriminerande framställningar och negativa egenskaper tillskrivs en viss grupp (Ibid.). Ett sätt att poängtera olikheterna är att jämföra värderingar och världsbild. Genom att beskriva svenska normer och värderingar med begrepp som *demokrati* och *mänskliga rättigheter*, och samtidigt oron över att alla flyktingar inte kommer att följa detta, skapas en retorik om att de utgör ett hot mot det svenska samhället. Att värdera normer med Sverige som måttstock utan att ta hänsyn till ett lands specifika omständigheter skapar en hierarki, samtidigt som flyktinggruppen riskerar att bli generaliserad utifrån problematiska föreställningar. För grupper som anses vara en börda

eller en säkerhetsrisk är det därmed lättare att argumentera för minskad invandring och villkora välfärden för. Ett misstänkliggörande och särskiljandet av flyktingar från mellanöstern får konsekvenser i praktiken genom upprätthållandet av strukturella maktförhållanden och främlingsfientliga åsikter.

Nästan samma partier under både 2015 och 2022 utmanade skapandet av skillnader mellan flyktinggrupper genom att peka på hur olika flyktinggrupper har fått varierande bemötande. Dock finns det en gemensam inställning hos samtliga riksdagspartier i debatterna från 2022 att de ukrainska flyktingar behöver prioriteras under denna tid.

6. Diskussion

Syftet med vår undersökning var att analysera hur politiker från riksdagspartierna talar om flyktingar och hur diskurserna kan ha influerats av händelser runt de tre tidsperioderna. Detta undersökte vi genom följande frågeställningar:

- Vilka diskursiva mönster är främst framträdande och upprepade i politikernas tal kring flyktingar i riksdagsdebatter under åren 2002, 2015 och 2022?
- Hur har de främst framträdande och upprepade diskursiva mönster förändrats i politikernas tal kring flyktingar i riksdagsdebatter under åren 2002, 2015 och 2022?

Genom Faircloughs förståelse av diskursbegreppet och den tredimensionella modellen synliggörs partiernas motiv i deras sätt att diskutera flyktingfrågan och hur dessa diskurser har förändrats över tid (Winther Jörgensen & Phillips 2000). Vi har undersökt hur orden bidrar till förstärkning av specifika diskurser, hur interdiskursiviteten påverkat diskursen och vad diskursen har betytt i den sociala praktiken. Från vår analys fanns det tre diskursiva mönster som var särskilt framträdande; *solidaritet/humanitet*, *stram flyktingpolitik* och *göra skillnad på flyktingar*.

Solidaritetsdiskursen under år 2022 visar att det finns en stor vilja att hjälpa de ukrainska flyktingarna, och de politiska partier som år 2015 inte visade lika mycket solidaritet då, gör det 2022. De lyfter ordet *människor*, och väcker medlidande hos de ukrainska flyktingarna

genom att ge beskrivningar av hur Ryssland attackerar ett fredligt land. Genom att göra detta överskuggar de den diskurs och ideologi som de haft tidigare år där det inte visats lika mycket solidaritet. Diskursen om solidaritet och humanitet kan kopplas till teorin *promising victimhood* (Welfens 2023) och begreppet *selektiv solidaritet* (Blomqvist Mickelsson 2024; Paré, 2022). Utifrån dem har vi kunnat sammanfatta hur denna diskurs om solidariteten har förändrats genom åren. År 2002 visas solidariteten med alla som är utsatta, år 2015 finns det inte en lika tydlig solidaritet hos alla partier, utan endast de som kommit hit genom de *lagliga vägarna* ska få hjälp, och år 2022 ser man återigen en stor gemensam vilja att visa solidaritet med de som flyr Ukrainakriget. De som flydde 2015 genom de vägar som inte var *lagliga* utsätts därmed för *Othering* (Molla 2024) där de framställs som några som tagit sig hit *olagligt*. Skillnaden mellan år 2015 och 2022 är intressant eftersom de ändå ligger relativt nära varandra i tiden, men flyktingarna som diskuteras kommer från olika länder och konflikter. Sammanfattningsvis har diskussionerna år 2015 och 2022 jämfört med år 2002 visat på att solidariteten har blivit mer selektiv på senare år. Flyktingar ska helst komma till Sverige på *lagliga vägar* för att Sverige ska visa solidaritet. Partier som vill minska flyktingmottagandet kan med denna diskurs få det att låta som att vissa flyktingar förtjänar mer att få hjälp än andra, och därmed bortprioritera en stor andel flyktingar som försöker ta sig in i landet.

Den *misslyckade* integrationen med ökad kriminalitet och utanförskap samt rädsla för terrorattentat influerade den *strama flyktingpolitik*-diskursen. Denna diskurs präglades av åsikter om att flyktingpolitiken varit för oansvarig och det svenska samhället fick stå för de negativa konsekvenserna som ansträngd välfärd och ökad kriminalitet. I och med mordet på Fadime och tidigare terrorattentat ökade krav på att flyktingar skulle integreras och bli självförsörjande för att gå från ett problem till resurs. Diskussionerna över åren har ett fokus på att flyktingar ska fly genom de *lagliga vägarna*. Solidariteten visar sig som selektiv utifrån vem som har tagit sig till Sverige på det mest lämpliga sättet (Blomqvist Mickelsson 2024; Paré 2022). Argument om att det är mer humant att hjälpa i närområdet dyker upp från partier som Sverigedemokraterna. *Othering*-teorin blir aktuell inom denna diskurs, där flyktingarna får skulden för det ökade terrorhotet och framställs som kriminella (Molla 2024). De tillskrivs egenskaper som försämrar vår bild av flyktingar vilket i längden gör att öppenheten för att ta emot flyktingar inte blir lika självklar. *Promising victimhood*-teorin visar istället på hur landets säkerhet ses som en stor prioritering (Welfens 2023). I och med att flyktingarna från

mellanöstern beblandats med ord som *terrorism* gör det att dessa flyktingar inte ses som lika värdiga att hjälpa.

Göra skillnad på flyktingar-diskursen uppstod främst mellan åren 2015 och 2022.

Flyktingsituationen 2015 färgade debatterna 2022, vilket resulterade i liknande resonemang gällande att flyktingar från mellanöstern sågs som ett hinder och belastning för samhället. När Ukraina blev invaderat och det kom en ny grupp flyktingar till Sverige så var inställningen förändrad bland alla partier. De ukrainska flyktingarna beskrevs i mer positiva ordalag, vilket gav upphov till *göra skillnad på flyktingar*-diskursen. Solidariteten visade sig som selektiv då den var mer framträdande 2022 med de ukrainska flyktingarna i jämförelse med 2015 (Blomqvist Mickelsson 2024; Paré 2022). Enligt *othering* teorin synliggjordes hur flyktingarna från mellanöstern tillskrevs negativa egenskaper som användes för att rättfärdiga argument om stramare invandring och högre krav på flyktingar. De ukrainska flyktingarna skildrades däremot som välutbildade och en resurs för välfärden. Utifrån *promising victimhood* kunde denna diskurs ses som ett sätt att flytta fokus från bedömningar utifrån skyddsskäl till hur stor chans det finns att en flyktinggrupp kan assimileras till mottagarlandet enligt landets normer, kultur, möjlighet att bidra ekonomiskt och inte utgöra ett säkerhetshot.

En intressant aspekt som vi upptäckte vid analysen av empirin var att det fanns en skillnad i vem som blir offret för segregationen. År 2002 talade politikerna om invandrarna själva och hur deras liv påverkades av en *misslyckad* integration, men år 2015 lyfte vissa partier istället hur *det svenska samhället* skulle *kollapsa* till följd av integrationsproblem. Från att se invandrarna som ett större offer för segregationen, har inställningen förändrats till att börja se Sverige som det större offret. Vidare har tillväxten av politik som förr varit typisk för Sverigedemokraterna, vilken är präglad av nationalistiska mönster och stramare flyktingpolitik, blivit mer framträdande hos andra partier. Under år 2002 var det mer tabu med denna typ av diskurs och flera av partierna gjorde en poäng av att ta avstånd från dessa. Dessutom räknades invandrarna och flyktingarna in i det som ansågs vara *det svenska* och debatterna om integration baserades mer på solidaritet och vilja att förena ett mångkulturellt samhälle.

Utifrån samtliga protokoll kan vi dra slutsatsen att diskussionerna i större grad har gått från att handla om hur vi ska hjälpa alla på flykt till vem som är lättast att hjälpa och där det krävs minst resurser för att integreras i det svenska samhället. En flykting som redan är välutbildad

och lever efter västerländska värderingar blir automatisk en tillgång medan en flykting utan dessa förutsättningar blir en större utmaning att integrera (Welfens 2023). Aspekter som antalet flyktingar, närheten till kriget och bakgrunden till konflikten har också betydelse för inställningen till mottagandet av flyktingarna. Solidaritet kan visas på olika sätt och har varit mer och mindre framträdande över tiden. År 2002 var solidariteten mer självklar för alla flyktingar där man belyste flyktingarnas rättigheter till välfärden och talade för att göra flyktingen till en resurs, vilket innefattar alla dimensioner av solidaritet (Banting & Kymlicka 2017). På senare år blev solidariteten mer villkorlig där *Othering*-teorin och *promising victimhood*-teorin belyser hur flyktingarnas egenskaper var avgörande för politiker att visa solidaritet (Molla 2024; Welfens 2023). Som nämnt innan kan vi dessutom se hur närheten har haft en betydande roll för den visade solidariteten (Afonso & Negash 2024). Eftersom Ukraina är ett europeiskt land som ligger geografiskt närmare än mellanöstern fanns det en större villighet att bidra med hjälp även från partier som innan varit skeptiska mot att ta emot flyktingar.

Slutligen betonar Faircloughs analys av diskursbegreppet att förtryck och maktförhållanden i tal kan manifesteras sig i praktiken, vilket är problematiskt för de individer och grupper som drabbas (Svensson 2019, s. 55). I socialt arbete finns redan en inneboende obalans i maktrelationen mellan klient och socialarbetare. Denna obalans riskerar att förstärkas när främlingsfientliga diskurser närvarar i mötet med flyktingar. Som nämnt i inledningen har invandrare generellt en negativ inställning till socialarbetare, där de upplevde att socialarbetare fick dem att känna sig missförstådda och ett starkare utanförskap (Elsrud & Lalander, 2022). Genom en ökning av dessa typer av resonemang där det skapas ett *vi* och *dem* riskerar det att bidra till den redan befintliga klyftan mellan socialarbetare och flyktingar. Därför hade det varit av intresse att vidare undersöka vilka aspekter som influerar socialarbetares förhållningssätt till flyktingar. Genom detta kan man få en tydligare bild vad som skapar den obalans som finns mellan socialarbetare och klient, och motverka att missförstånd och negativa inställningar gentemot varandra skapas.

Referenslista

- Afonso, A. & Negash, S. (2024). Selective European Solidarity: How Recipient Country Characteristics Shape Support for International Redistribution in Europe. *Journal of Common Market Studies*. Vol. 62(2), p. 379-411. DOI: 10.1111/jcms.13506
- Ahrne, G. & Svensson, P. (2024). Att designa ett kvalitativt forskningsprojekt. I: Ahrne, G. & Svensson, P. (red). *Handbok i kvalitativa metoder*. Uppl. 3. Stockholm: Liber AB. ss. 24 - 39
- Banting K. & Kymlicka W. (2017). Introduction: The Political Sources of Solidarity in Diverse Societies. I: Banting K. & Kymlicka W. (red.). *The strains of commitment the political sources of solidarity in diverse societies*. Uppl. 1. Oxford: Oxford Academic. s. 1-58
- Blomqvist Mickelsson, T. (2024). Ukrainian refugees' reception in Swedish sports clubs: 'deservingness' and 'promising victimhood'. *European Journal of Social Work*. 27:2, p. 267-280. DOI: 10.1080/13691457.2023.2196375
- Brune, Y. (2004). *Nyheter från gränsen. Tre studier i journalistik om "invandrare", flyktingar och rasistiskt våld*. Göteborg: JMG
- De Connick, D. (2023). The Refugee Paradox During Wartime in Europe: How Ukrainian and Afghan Refugees are (not) Alike. *International Migration Review*. 57:2, p. 578-586. DOI: 10.1177/01979183221116874
- Eldén, S. (2020). *Forskningsetik - Vägval i samhällsvetenskapliga studier*. Uppl. 1 Lund: Studentlitteratur AB
- Elsrud, T. & Lalander, P. (2022). Precariosness among young migrants in Europe: a consequence of exclusionary mechanisms within state-controlled neoliberal social work in Sweden. *Critical and Radical Social Work*. 10:1, p. 77-92. DOI: <https://doi.org/10.1332/204986021X16215151035945>
- Fairclough, N. (2010). *Critical Discourse Analysis - The Critical Study of Language*. 2nd ed. Edinburgh: Longman Group Limited

- Holloway, K; Faures, D; Leach, A. (2021). *Människors berättelser och attityder när det gäller flyktingar och andra migranter: Landsprofil över Sverige*. Uppl. 2. ODI: Overseas Development Institute. Available at:
<https://search.ebscohost.com/login.aspx?direct=true&AuthType=ip,uid&db=cat02271a&AN=atoz.ebs102824219e&site=eds-live&scope=site>
- Justesen, L. & Mik-Meyer, N (2011). *Kvalitativa metoder - Från vetenskapsteori till praktik*. Uppl. 1:2. Lund: Studentlitteratur AB
- Kirkwood, S. (2017). “The Humanisation of Refugees: A Discourse Analysis of UK Parliamentary Debates on the European Refugee ‘Crisis’”. *Journal of Community & Applied Social Psychology*. Vol. 27, p. 115-1256- DOI: 10.1002/casp.2298
- Krisinformation (2015). *Attentaten i Paris*.
<https://www.krisinformation.se/detta-kan-handa/handelser-och-storningar/2015/attentaten-i-paris> [2024-05-08]
- Krisinformation (2014). *Terrorattackerna mot USA den 11 september 2001*.
<https://www.krisinformation.se/detta-kan-handa/handelser-och-storningar/2001/terrorattackerna-mot-usa-den-11-september-2001> [2024-05-08]
- Lodenius, A. & Wingborg, M. (1998). “Flyktingar har vi råd med, men inte våra gamla” - Om dold och öppen rasism i invandringsdebatten. I: Brune, Y. (red). *Mörk magi i vita medier*. Stockholm: Carlsson Bokförlag. ss. 109 - 120
- Marx, P. & Naumann, E. (2018). “Do right-wing parties foster welfare chauvinistic attitudes? A longitudinal study of the 2015 “refugee crisis” in Germany”. *Electoral Studies*. Vol. 52, p. 111-116. DOI: <https://doi.org/10.1016/j.electstud.2018.01.011>
- Molla, T. Racial Othering: structural roots and anti-racist actions from below. *SN Soc Sci*. Vol. 4:7 (2024). <https://doi.org/10.1007/s43545-023-00806-4>
- Morén, S.; Perlinski, M. & Blom, B. (2015). En domänteori för organisering av socialt arbete i offentlig sektor. *Socialvetenskaplig tidskrift*. Vol. 22(1), 22-43
- Paré, C. (2022). Selective solidarity? Racialized othering in European migration politics. *Amsterdam Review of European Affairs*, Vol. 1(1), 42–61.
- Peshkopia, R.; Bllaca, L.K.; Lika, J. (2022). “Individual similarities and regional differences: the impact of 2015 refugee crisis on Europeans’ attitudes toward immigration.” *Europeans politics and society*. Vol. 23:5, p. 660-678. DOI: <https://doi.org/10.1080/23745118.2021.1927375>
- Reeskens T. & van Oorschot W. (2017). Conceptions of Citizenship and Tolerance towards Immigrants: A Comparative Study of Public Opinion Data. I: Banting K. &

Kymlicka W. (red.). *The strains of commitment the political sources of solidarity in diverse societies*. Uppl. 1. Oxford: Oxford Academic. s. 177-198

- Secen, S. 2024. "Electoral Competition Dynamics and Syrian Refugee Discourses and Policies in Germany and France." *European Politics and Society*. Vol: 25 (2): 325-349–349. doi:10.1080/23745118.2022.2142399.
- Statistiska centralbyrån (2024) *Asylsökande i Sverige*
<https://www.scb.se/hitta-statistik/sverige-i-siffror/manniskorna-i-sverige/asylsokande-i-sverige/> [2024-04-23]
- Statistiska centralbyrån (2016). *Det stora antalet asylsökande under 2015 ökade inte flyktinginvandringen nämnvärt*.
<https://www.scb.se/hitta-statistik/statistik-efter-amne/befolkning/befolkningens-samma-nsattning/befolkningsstatistik/pong/statistiknyhet/asylsokande-grund-for-bosattning-utlandsk-bakgrund-medborgarskapsbyten-adoptioner-hushallsstatistik-och-medellivslangder-2015/> [2024-04-09]
- Statistiska centralbyrån (2015). *Från fem till åtta partier i riksdagen*.
<https://www.scb.se/hitta-statistik/artiklar/2015/fran-fem-till-atta-partier-i-riksdagen/> [2024-04-18]
- Statistiska centralbyrån (2022). *Liten grupp ukrainare i Sverige före kriget*.
<https://www.scb.se/hitta-statistik/artiklar/2022/liten-grupp-ukrainare-i-sverige-fore-kriget/> [2024-04-09]
- Statistiska centralbyrån (2017). *Vanligare med låg ekonomisk standard bland utrikesfödda*.
<https://www.scb.se/hitta-statistik/artiklar/2017/Vanligare-med-lag-ekonomisk-standard-bland-utrikes-fodda/> [2024-05-08]
- Stockholms universitet (2022). *Kunskapen om hedersrelaterat våld har stärkts på 20 år*.
<https://www.su.se/nyheter/kunskapen-om-hedersrelaterat-v%C3%A5ld-har-st%C3%A4rks-p%C3%A5-20-%C3%A5r-1.589279> [2024-05-08]
- Svensson, P. (2019) *Diskursanalys*. Lund: Studentlitteratur AB
- Sveriges Riksdag (2024). *En oberoende utredning av de s.k. påskupploppen*.
https://www.riksdagen.se/sv/dokument-och-lagar/dokument/betankande/en-oberoende-utredning-av-de-s.k.-paskupploppen_h901juu51/html/ [2024-05-08]

- Sveriges Riksdag (2023). *Partierna i riksdagen efter valet 2022*.
<https://www.riksdagen.se/sv/teckensprak/sa-fungerar-riksdagen/partierna-i-riksdagen-efter-valet-2022/> [2024-04-18]
- Valmyndigheten (2023). *Valresultat 2002*.
<https://www.val.se/valresultat/riksdag-region-och-kommun/2002.html> [2024-04-18]
- Welfens, N. 2023. “‘Promising Victimhood’: Contrasting Deservingness Requirements in Refugee Resettlement.” *Journal of Ethnic and Migration Studies*, Vol. 49 (5): 1103–1124 p.doi:10.1080/1369183X.2022.2117686.
- Winther Jørgensen, M. & Phillips, L. (2000). *Diskursanalys - som teori och metod*. Lund: Studentlitteratur AB

Citat i text

2002

Riksdagens snabbprotokoll 2001/02:56 Onsdagen den 23 januari

Riksdagens snabbprotokoll 2001/02:64 Onsdagen den 6 februari

Riksdagens snabbprotokoll 2001/02:65 Torsdagen den 7 februari

Riksdagens snabbprotokoll 2001/02:72 Onsdagen den 20 februari

Riksdagens snabbprotokoll 2001/02:117 Fredagen den 31 maj

Riksdagens snabbprotokoll 2001/02:125 Fredagen den 14 juni

Riksdagens snabbprotokoll 2002/03:14 Fredagen den 8 november

2015

Protokoll 2014/15:45 Onsdagen den 14 januari

Protokoll 2014/15:62 Onsdagen den 18 februari

Protokoll 2014/15:82 Onsdagen den 8 april

Protokoll 2014/15:116 Måndagen den 15 juni

Protokoll 2015/16:8 Fredagen den 25 september

Protokoll 2015/16:13 Onsdagen den 14 oktober
Protokoll 2015/16:37 Onsdagen den 2 december
Protokoll 2015/16:38 Torsdagen den 3 december
Protokoll 2015/16:44 Fredagen den 11 december
Protokoll 2015/16:45 Måndagen den 14 december
Protokoll 2015/16:48 Torsdagen den 17 december

2022

Protokoll 2021/22:72 Torsdagen den 24 februari
Protokoll 2021/22:76 Tisdagen den 1 mars
Protokoll 2021/22:86 Onsdagen den 23 mars
Protokoll 2021/22:94 Onsdagen den 6 april
Protokoll 2021/22:103 Onsdagen den 27 april
Protokoll 2021/22:111 Onsdagen den 11 maj
Protokoll 2021/22:134 Måndagen den 20 juni
Protokoll 2021/22:103 Onsdagen den 27 april
Protokoll 2022/23:12 Torsdagen den 20 oktober
Protokoll 2022/23:14 Onsdagen den 26 oktober
Protokoll 2022/23:38 Onsdagen den 14 december
Protokoll 2022/23:44 Onsdagen den 21 december